

RESTAURĒTIE KULTŪRAS PIEMINEKĻI LATVIJĀ

2014-2015

RESTORED CULTURAL MONUMENTS IN LATVIA

Izdevuma sagatavošanai izmantoti Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas Pieminekļu dokumentācijas centra materiāli.

Materials from from State Inspection for Heritage Protection of Republic of Latvia Monuments Documentation Centre are used in this edition.

Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija izsaka pateicību visiem, kuri palīdzēja un piedalījās izdevuma tapšanā.

State Inspection For Heritage Protection of Republic of Latvia expresses its gratitude to all those who have contributed to and participated in the creation of this edition.

Dizains/Graphic design: Sandra Betkere
Izdevuma koordinēšana/Technical coordination:
Kate Zilgalve, Alma Kaurāte-Java
Vāka foto/Cover photo: no SIA „Re&Re” arhīva/
from SIA „Re&Re” archive
Iespiests/Printing: SIA „GR ART & PRINT”
Tulkojums uz angļu valodu/Translation to English:
SIA „SERRES”

Mazā Pils iela 19
Rīga, LV-1050
Tel: +371 67 229 272
vkpai@mantojums.lv

RĪGA UN RĪGAS REĢIONS

Rīgas pils restaurācija un atjaunošana/ The second Livonian Order castle in Riga	8/9
Cilņu “Valters Platenbergs” un “Madonna ar bērnu” restaurācija/Restoration of sculptures featuring “Wolter von Plettenberg” and “Madonna and Child”	10/11
Latvijas Nacionālā mākslas muzeja restaurācija un pārbūve/Restoration and reconstruction of the Latvian National Museum of Art	12/13
Rīgas Doma torņa nostiprināšana un restaurācija/ The Tower of the Rīga Dome Cathedral	14/15
Rīgas Doma torņa daļā esošo mākslas priekšmetu restaurācija/Restoration of artistic monuments in the tower of the Rīga Dome cathedral	16/17
Dzejnieces Aspazijas dzīves vietas Jūrmalā restaurācija/ Restoration of home of poet Aspazija in Jurmala	18/19
Kultūras ministrijas ēkas konferenču zāles interjera restaurācija/Restoration of the conference hall of the Latvian Ministry of Culture	20/21
Dzintaru koncertzāles atjaunošana/ Restoration of the Dzintari Concert hall	22/23
Šveices mājas klēts atjaunošana/Restoration and renovation of the granary of the Swiss house	24/25
Jaunpils luterāņu baznīcas manierisma altāra restaurācija/ Restoration of the mannerism-style altar at the Jaunpils Lutheran church	26/27
Dzīvojamās ēkas Jūrmalā, Rotas ielā, restaurācija un renovācija/Restoration and reconstruction of a residential building at Rotas Street in Jūrmala	28/29
Brāļu kapu noslēdzošās sienas restaurācija/ Restoration of the concluding wall of the Rīga Cemetery of the Brethren	30/31
Raiņa kapa pieminēkļa restaurācija/ Restoration of a gravé monument to Rainis	32/33

LATGALE

Krāslavas Sv. Ludvika baznīcas altāra restaurācija/ Restoration of the altar of the church of St. Ludwig in Krāslava	34/35
Ludzas Lielās sinagogas restaurācija/ Restoration of the Great Synagogue of Ludza	36/37
Rēzeknes Zaļās sinagogas restaurācija/ Restoration of the Green Synagogue in Rēzekne	38/39

Lūznavas muižas ēkas atjaunošana/ The Mansion of the Lūznava Estate	40/41
Krāslavas pils Pārvaldnieka mājas rekonstrukcija/ Reconstruction of the managers house of Krāslavas castle	42/43
Daugavpils cietokšņa 1. Krasta lunetes rekonstrukcija, Nikolaja vārtu un tilta atjaunošana/Reconstruction of the lunette of the 1st shore of the Daugavpils Fortress	44/45

VIDZEME

Cēsu viduslaiku pils Rietumu torņa konservācija/ Conservation of the Western tower of the medieval Cēsis castle	46/47
Alūksnes muižas parka Aleksandra paviljona renovācija/ Renovation of the Alexander Pavilion at the Alūksne Estate	48/49
Valmieras Svētā Sīmaņa baznīcas torņa renovācija/ Renovation of the tower of the Church of St Simon in Valmiera	50/51
Āraišu luterāņu baznīcas fasādes renovācija/ Renovation of the façade of the Āraiši Lutheran church	52/53

KURZEME

Dzīvojamā ēkas Ventspilī, Tīrgus ielā, atjaunošana/ Restoration and reconstruction of a residential building, Tīrgus street, Venstpils	54/55
Vēsturiskās Bangerta villas restaurācija/ Restoration of the historical Bengerts Villa	56/57
Durvju restaurācija Kuldīgā/ Restoration of doors in Kuldīga	58/59
Remtes muižas medību torņa restaurācija/ Restoration of the hunting tower at the Remte estate	60/61

ZEMGALE

Bauskas pils jaunās daļas atjaunošana/ Restoration of the new part of the Bauska Castle	62/63
Elejas muižas parka tējas namiņa restaurācija/ Restoration and preservation of the teahouse at the park of the Eleja Estate	64/65
Rundāles pils restaurācija/ Restoration of the Rundāle Palace	66/67
Valdekas pils atjaunošana/ Restoration and renovation of the Valdeka Castle	68/69

Kultūras mantojuma saglabāšana ir nozare, kas vispēcīgāk dod laika filozofisku izpratni. Pagātnes, tagadnes un nākotnes attiecības vispārliciecināšāk risina saskarsme ar kultūras mantojumu. Mēs nedzīvojam tukšā vietā, viss labākais, ko kāda paaudze spēj radīt, kļūst par kultūras mantojumu un kultūras pieminekļa statuss ir tā vērtības manifestācija. Kultūras mantojums ir pakļauts laika dabiskam nodilumam un dabas stihijām, bet mantojumam lielāko uzbrukumu rada:

- Intereses zudums par mantojuma vērtību, līdzekļu trūkums, apgrūtinājums to uzturēt;
- Intensīva izmantošana ekonomiskā un saimnieciskā labuma gūšanai;
- Interese atbrīvot vietu – mantojums bieži tiek uzskatīts kā traucējošs apstākļi jaunai liela apjoma attīstībai;
- Jauni materiāli un tehnoloģijas, kas meklē plašas lietojuma iespējas;
- Bieži nepārdomāta, neprofesionāla un nekvalitatīva mantojuma atjaunošana.

Telpa, kurā mēs dzīvojam nav sastingusi, tā nemitīgi attīstās. Bet augstākā vērtība kultūrvēsturiskajā vidē ir tikai oriģinālam. Zaudējot oriģinālu, sabiedrība zaudē mantojuma daļu, ko nav iespējams atgūt. Tas nenozīmē, ka saglabājama ir tikai objekta pati senākā substance. Kultūrvēsturisku objektu uzslāņojumi – iepriekšējo laiku kvalitatīvi pārveidojumi, atsevišķu elementu zudumi, bojājumi un dabiskais nodilums – arī ir sava laika liecība un kultūrvēsturiska vērtība. Šo liecību saglabāšanai nepieciešamas zināšanas un prasmes vērtību apzināšanā, izpētē, kopšanā, restaurācijā un uzraudzībā.

Kopš neatkarības atgūšanas Latvijas kultūrvēsturisko vērtību saglabāšanā ir notikušas ievērojamas pārmaiņas. Baznīcas ir atguvušas savu sākotnējo funkciju, lielākā daļa pamesto dievnamu ir atjaunoti, uzlikti jauni jumti, atjaunotas iekārtas, interjeri, sakopta apkārtnē; atjaunotas muižas un pilis; unikālas dzīvojamās un sabiedriskās ēkas. Latvijas ainava ir būtiski pārvērtusies, liecinot par piederību Rietumu kultūrai.

Katrs gads sabiedrībai dod jaunus, no pamestības un iznīcības izglābtus kultūras pieminekļus, kur ieguldīta speciālistu savas profesijas mīlestība, uzticība vērtību saglabāšanai, neizsīkstoša enerģija, rūpīgs un pacietīgs darbs, apsēsta vēlēšanās pēc iespējas vairāk atklāt un dziļāk objektu saprast, nesteidzoties, atbildīgi un ar augstākajām profesionālisma prasmēm no jauna izcelt vērtības apbrīnošanai. Parāk maz šie panākumi tiek sabiedrībā ievēroti un izprasti. Tāpēc Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija ar 2016. gadu ir iecerējusi jaunu regulāru publikāciju, kurā atspoguļos katru aizgājušā gada, vai divu gadu labākās restaurācijas rezultātus. Izdevuma mērķis ir izcelt kultūras mantojuma nozares praktiskā darba sasniegumus, kas ietekmē cilvēka dzīves kvalitāti, nostiprina katras vietas identitāti, atspoguļo restaurācijas specifiku un iesaistīto dalībnieku profesionalitāti.

Inspekcija vēlas iegūt plaši izplatāmu informatīvu izdevumu, lai pārliecinātu politiķus, valsts izpildvaru, nevalstiskās organizācijas, objektu saimniekus, uzņēmējus par kultūras mantojuma nozares nozīmību, likt saprast, ka kvalitatīvai restaurācijai izlietotā nauda ir vērtīgs ieguldījums valsts attīstībā. Šāda izdevuma gatavošana, gadiem ejot, veidos pabeigtu restaurācijas darbu uzskaitījuma un novērtējuma sistēmu.

DR. ARCH. JURIS DAMBIS
Valsts kultūras pieminekļu
aizsardzības inspekcijas vadītājs

Preservation of cultural heritage offers the most powerful philosophical understanding of the flow of time. Relationships between the past, the present and the future are resolved most convincingly by contacts with cultural heritage. We do not live in a vacuum, and the best things of every generation turn into cultural heritage. The status of a cultural monument manifests the values of the relevant era. The cultural heritage is subject to natural wear and tear, as well as to natural disasters, but the greatest damage to cultural heritage is caused by:

- A lack of interest about the value of the heritage, a lack of resources, and problems with maintaining the heritage;
- Intensive use of the relevant structures for economic and business purposes;
- An interest in getting rid of the heritage because it is often seen as an obstacle against major development plans;
- New materials and technologies which people wish to use extensively;
- Quality restoration of the heritage – often thoughtless, unprofessional and low.

The space in which we live is not frozen, and it develops constantly, but the highest value in the cultural and historical environment only applies to the original heritage. When original elements are lost, that means that society loses a component of the heritage that cannot be recovered. That does not mean that only the oldest substance of an object must be preserved. Layers on cultural and historical objects include high-quality transformations from the past, the loss, damage or natural wear and tear of certain elements, and so on. This speaks to the era and the cultural and historical knowledge. Knowledge and skills are needed to preserve this evidence, as well as to identify and study, maintain, restore and supervise the values.

Since the restoration of Latvia's independence, there have been substantial changes in the way in which the country's cultural and historical values are preserved. Churches have regained their functions; most abandoned houses of worship have been restored and received new roofs, interior elements and surroundings. Aristocratic estates and castles have been restored, as have unique residential and public buildings. Latvia's landscape has changed essentially, thus testifying to its belonging to Western culture.

Each year Latvia gets new cultural monuments that have been rescued from abandonment and destruction, with specialists investing their professional passion, their trust in the preservation of values, their endless energy, their careful and patient work, and their obsessive desire to reveal and understand objects more and more deeply, slowly and with the highest level of professional skills, thus emphasising the values that must be admired once again. People do not notice and understand these achievements to a sufficient degree, which is why the State Inspection for Heritage Protection decided in 2016 to publish a regular review to reflect the best restoration results from the previous year or two. The aim will be to emphasise practical achievements in the area of cultural heritage, which influence quality of life, strengthen the identity of each place, and reflect the specifics of the restoration and the professionalism of those who have been involved in it.

The inspection hopes that this review will be distributed widely so as to convince politicians, the executive branch of government, non-governmental organizations, the owners of objects and businesspeople about the importance of the cultural heritage sector, also making them understand that money spent on high-quality restoration is a valuable investment in the country's development. As the years pass by, this brochure will represent a completed system to list and evaluate restoration work.

DR. ARCH. JURIS DAMBIS
Director of State Inspection
for Heritage Protection

RĪGAS PILS RESTAURĀCIJA UN ATJAUNOŠANA

Adrese: Rīga, Pils laukums 3

Īpašnieks: VAS “Valsts nekustamie īpašumi”

Arhitektoniskā izpēte: SIA “Arhitektoniskās izpētes grupa”, projekta autors: pilnsabiedrība “Pils projekts”, arhitekts Artūrs Lapiņš, darbu izpildītājs: SIA “SBRE”, atbildīgais par darbu uzraudzību: Valdis Jānis Platais

Informācija par finansējumu: 32 090 970,00 EUR (valsts budžeta finansējums)

Restaurācijas gads: 2013.-2015.

Livonijas ordeņa otrā pils Rīgā, kas celta 14. gs. otrajā ceturksnī, daļēji izpostīta 15. gs. beigās, ordeņa mestra Valters fon Plettenberga laikā atjaunota ap 1515. gadu un sekojošo gadsimtu laikā daudzkārt pārveidota, tomēr uzskatāma par lielāko un relatīvi labi saglabājušos viduslaiku fortifikācijas pieminekli Baltijas valstīs. Tās apbūvi veido konventa nama kvadrātveida apjoms un Ziemeļu priekšpils.

Līdz ar Latvijas valsts izveidošanos, 20. gs. 20. gados Rīgas pils priekšpils korpusi kļuva par Latvijas valsts prezidenta oficiālo rezidenci.

1939. gadā tiek pabeigti lieli priekšpils pārveidošanas darbi, kad rodas Trīs zvaigžņu tornis un Svētku zāle virs austrumu korpusa Pils laukuma pusē.

1995. gadā tika veikti nepieciešamākie atjaunošanas un rekonstrukcijas darbi, lai pili pēc neatkarības atjaunošanas atkal varētu izmantot valsts prezidenta oficiālās mītnes un kancelejas vajadzībām.

Rīgas pils arhitektoniski-mākslinieciskā izpēte veikta posmveidīgi, atbilstoši iespējām. 2005. gadā uzsākti kompleksi priekšpils korpusu restaurācijas un rekonstrukcijas projektēšanas darbi, 2008. gadā tika izveidota pils atjaunošanas padome.

2013. gada 20. jūnijā, būvdarbu procesa laikā, priekšpils daļā izcēlās ugunsgrēks, kura rezultātā izdega jumti virs Svētku un Baltās zāles, galvenās kāpņu telpas, ieguva abu lielāko zāļu griesti, no ūdens cieta desmitiem telpu un pils vēsturisko elementu un daļu. Tomēr priekšpils atjaunošana tika veiksmīgi pabeigta 2015. gada beigās.

Nešaubīgi, ka tā bija apjomīgākā šīs pils daļas saglabāšana visā tās pastāvēšanas vēsturē. Kā ļoti būtiskus atjaunošanas darbus jāmin visu priekšpils korpusu pamatu un deformēto sienu fundamentāla pastiprināšana, ugunsgrēkā bojāto būvniecisko, arhitektonisko un māksliniecisko vērtību glābšana, sanācija un restaurācija, piemēram, Baltās zāles interjeru lielā mērā nācās veidot no jauna. Realizēta ļoti apjomīga autentisko būvgaldniecības izstrādājumu – logu, durvju koka grīdu – saglabāšanas programma.

(P. Blūms)

THE SECOND LIVONIAN ORDER CASTLE IN RIGA

Address: Pils Square 3, Rīga

Owner: State Real Estate

Architectural research SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, design by Pils projekts venture, architect Artūrs Lapiņš, work by SIA SBRE, supervision by Valdis Jānis Platais

Financing: EUR 32,090,970.00 (national budget financing)

Years: 2013-2015

The second Livonian Order castle in Rīga was built during the 2nd quarter of the 14th century, and was partly destroyed at the end of the 15th century, and was restored around 1515 when the master of the Livonian Order was Walther von Plettenberg. During the following centuries, the castle was transformed many times, but it is seen as the largest and relatively best preserved Medieval fortification monument in the Baltic States. The castle is square as if it were a convent, and it has a Northern forecastle.

During the 1920s, after the declaration of Latvia's independence, the forecastle of the Rīga Castle became the official residence of the President of Latvia. Major renovations were completed in 1939, including the building of the Three Star Tower and a celebration hall above the Eastern wing on the side of the Castle Square. Restoration and reconstruction work was done once again in 1995 so that the castle could once again be used as the official office of the President after the restoration of Latvia's independence.

The architectural and artistic examination of the building was conducted in phases and inasmuch as it was possible. Complex designs for the restoration and reconstruction of the forecastle were prepared in 2005, and a council was set up to do that work in 2008.

On June 20, 2013, during the construction process, a fire consumed the forecastle, ruining the roofs above the Celebration Hall and the White Hall, as well as the main staircase in the castle. The roofs of the two halls collapsed, and dozens of rooms and historical elements of the castle were seriously damaged by water that was used to put out the fire. Still, restoration of the forecastle was successfully concluded late in 2015.

There is no doubt that this was the most extensive preservation of this part of the castle during the whole history of its existence. Fundamental elements included the reinforcement of the foundations and deformed walls of the forecastle, preservation of architectural and artistic treasures that had been damaged by the fire, etc. The interior of the White Hall largely had to be built anew. A major programme to preserve authentic windows, doors and wooden floors was implemented.

Foto: no SIA "Re-Re" arhīva

(P. Blūms)

CILŅU "VALTERS PLATENBERGS" UN "MĀDONNA AR BĒRNU" RESTAURĀCIJA

Adrese: Rīga, Pils laukums 3

Īpašnieks: VAS "Valsts nekustamie īpašumi"

Projekta autors: pilnsabiedrība "Pils projekts", arhitekts Artūrs Lapiņš, darbu izpildītājs: SIA "SBRE", atbildīgais par darbu uzraudzību Valdis Jānis Platais. Apakšuzņēmējs: SIA "AQUA LATVIA", būvmākslas mantojuma restauratore Madara Rasiņa, restauratora asistente Anete Grava

Informācija par finansējumu: valsts budžeta finansējums

Restaurācijas gads: 2013.-2015.

Kaut arī bija paredzēts, ka skulptūras paliks savā sākotnējā vietā un tur arī tiks restaurētas, tomēr, pētot to tehnisko stāvokli, kā arī ievērojot mākslas darbu unikālītāti, tika pieņemts lēmums restaurāciju veikt darbnīcas apstākļos un pēc tam oriģinālās skulptūras eksponēt pils kapelā, bet priekšpils pagalma sienā ievietot kopijas.

Figurālie augstcilņi radīti 16. gadsimta pirmajā ceturksnī (1515. gadā Livonijas ordeņa mestrs Valters Pletenbergs liek izgatavot Madonnas skulptūru, bet par paša mestra skulptūras izgatavošanu ziņu nav), veicot cilņu izņemšanu, konstatēts, ka tie abi sienā ievietoti vienlaicīgi – tātd iespējams jau Pletenberga (miris 1535. gadā) dzīves laikā. Izpētes pasākumi abiem cilņiem veikti jau priekšpils iepriekšējās restaurācijas laikā, 1999. gadā, kad identificēts akmens materiāls – dolomīts un pētīta cilņu polihromija (Inta Vītiņa un Indra Tuņa). Restaurācijas laikā savākti visi iespējamie pētnieciskie dati par unikālajiem pieminekļiem, galvenokārt orientējoties uz akmens materiālu laboratorisku izpēti. Pieminekļu sastāvā ietilpst arī divas tekstu plāksnes zem skulptūrām un akmeņi kalti ģerboņi kompozīcijas lejasdaļas abās pusēs. Restauratoru galvenais uzdevums bija stabilizēt oriģinālo pieminekļu tehnisko stāvokli un delikāti attīrīt pārkrāsojumu slāņus, atsedzot senāko krāsojuma slāņu paliekas.

Pirmais konservācijas process bija akmens attīrīšana no virsmas netīrumiem un pārkrāsojumu slāņiem, kam sekoja akmens virsmu, krāsojuma un atsevišķu akmens gabalu nostiprināšana. Attīrīšanas gaitā tika secināts, ka akmens materiālu stāvoklis ir visai nestabils, kas sarežģīja konservācijas procesus. Tas attaisnoja lēmumu, oriģinālus turpmāk eksponēt telpā ar fiksētu klimatu un izgatavot akmens kopijas ievietošanai priekšpils pagalmā.

Nemot vērā to, ka daudzo pārkrāsojumu ietekmē sākotnējie krāsu slāņi saglabājušies fragmentāri, uz oriģināla netika atsegts vai rekonstruēts sākotnējais krāsojums, bet fiksēts viss krāsojums, kas senāks par 19. gadsimtu. Veicot krāsojuma izpēti, tika teorētiski rekonstruēti vairāki cilņu polihromijas periodi, kas tika ievērtēti, veidojot krāsojuma rekonstrukciju uz kopijām.

Kopumā mākslas pieminekļu konservācija vērtējama kā ļoti nozīmīgs pasākums, kas ietekmēs mūsu unikālo viduslaiku pieminekļu eksistenci ilgtermiņā.

(D. Čoldere)

RESTORATION OF SCULPTURES FEATURING "WOLTER VON PLETTENBERG" AND "MADONNA AND CHILD"

Address: Pils Square 3, Rīga

Owner: State Real Estate

Design by Pils projekts venture, architect Artūrs Lapiņš, work: SIA SBRE, supervision by Valdis Jānis Platais, restoration by SIA AQUA Latvia, construction heritage restorer Madara Rasiņa, restorer assistant Anete Grava

Financing: national budget financing

Years: 2013-2015

The figural sculptures date back to the first quarter of the 16th century. In 1515, the master of the Livonian Order, Wolter von Plettenberg, commissioned the sculpture of Madonna, while there is no information about who commissioned the sculpture of von Plettenberg himself. As the sculptures were removed, it was found that both of them were originally placed in the wall simultaneously, which means that perhaps that happened while von Plettenberg was still alive (he died in 1535). Initially the plan was to leave the sculptures in their original location and restore them there, but an examination of their condition and a realisation of their uniqueness as artworks led to the decision to restore them at a workshop, with the original sculptures then exhibited in the castle's chapel and copies being placed in the wall of the forecastle's garden.

Inta Vītiņa and Indra Tuņa examined the polychromic aspects of the sculptures. All possible research data about the unique monuments were collected during the restoration, particularly focusing on laboratory-based examination of the stone. The monuments include two plaques under the sculptures which contain text, as well as stone-carved heralds on both sides of the lower part of the composition. The main job for the restorers was to stabilise the technical condition of the monuments, delicately cleaning the layers of paint to reveal the most ancient remnants of the paint.

The stone was first cleaned to get rid of dirt and layers of secondary coats of paint, after which the surface, colours and parts of the stone were strengthened. The restorers found that the stone was rather unstable, and that made the conservation more complicated. This is why the originals would henceforth be exhibited indoors, under fixed climate conditions, with copies being placed in the garden of the forecastle.

The many layers of paint on the monuments meant that the original colours were fragmentary, and so the restorers did not uncover or reconstruct the initial colouring on the originals, instead shoring up all of the paint that dated back to before the 19th century. A study of the paints made it possible to theoretically reconstruct several of the polychromic periods of the sculptures, and the restorers took these into account when reconstructing the colours of the copies of the sculptures. This was a very important process in that it will help unique medieval monuments to survive in the long term.

Foto: no VKPAI arhīva

(D. Čoldere)

LATVIJAS NACIONĀLĀ MĀKSLAS MUZEJA RESTAURĀCIJA UN PĀRBŪVE

Adrese: Rīga, Jaņa Rozentāla laukums 1

Īpašnieks: Rīgas domes Īpašuma departaments

Projekta autori: "Processoffice", "Andrius Skiežgelas Architecture", arhitekts Vytauts Biekša (Vytautas Biekša), SIA Inženieru birojs "Būve un Forma", būvprojekta vadītājs: arhitekts Artūrs Lapiņš, darbu izpildītājs: SIA "RE&RE", darbu vadītājs Juris Grodņa

Informācija par finansējumu: 15 355 571,94 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, valsts budžeta dotācija, Rīgas dome)

Restaurācijas gads: 2013.-2015.

Muzeja ēka celta 1905. gadā pēc arhitekta Vihelma Neimaņa projekta. Divstāvu mūra ēkas galvenā fasāde pret Krišjāņa Valdemāra ielu izcelta ar diviem sānu rizalitiem un, centrālās fasādes vidusdaļas akcentēšanai, ar portiku, kuru veido četras kolonas un augstiem podēstiem. Frontona daļā atrodas tēlnieka Augusta Folca veidota skulpturāla grupa.

Latvijas Nacionālā mākslas muzeja atjaunošanas koncepcija tika iegūta starptautiska konkursa rezultātā ar ļoti sarežģītu uzdevumu – radīt projektu, kas atrisina muzeja funkcionēšanas vajadzības, nozīmīga kultūras pieminekļa saglabāšanu un restaurāciju, kā arī iejūtīgi risina telpu paplašināšanu, veidā, kas organiski iekļaujas kultūrvēsturiskajā vidē. Projektēšanas un būvniecības process izvērtās kā pārbaudījums darbu veicējiem un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijai, saduroties attīstības ambīcijām, tehnisko risinājumu priekšlikumiem un darbu izpildes kvalitātei ar kultūras vērtību saglabāšanas garantijām. Sākotnēju vēsturiskās ēkas apdraudējumu ir izdevies pārvērst par veiksmīgu risinājumu, iegūstot kvalitatīvi restaurētu muzeja vēsturisko ēku, kas papildināta ar mūsdienu interjeru risinājuma elementiem, publiski izmantojamu jumta terasi un pievienotu, ērti lietojamu pazemes apjoma daļu. Muzeja ēka ieguvusi jaunu vizuālo tēlu un kļuvusi par sabiedrības iecienītu apmeklējuma vietu. Kultūras pieminekļi notikušās pārmaiņas pierāda, ka kultūras mantojums nav sastindzis, ir pieļaujami un dažkārt pat vēlami cilvēka dzīves kvalitātei nepieciešami pārveidojumi, ka laikmeti var sadzīvot kopā, radot kultūras mantojumam jaunu pievienotu vērtību.

(J. Dambis)

RESTORATION AND RECONSTRUCTION OF THE LATVIAN NATIONAL MUSEUM OF ART

Address: 1 Janis Rozentals Square, Rīga

Owner: Rīga City Council Property Department

Project designers Processoffice, Andrius Skiežgelas Architecture, architect Vytautas Biekša, SIA Inženieru birojs Būve un Forma; work leader architect Artūrs Lapiņš; work by SIA RE&RE, lead by Juris Grodņa

Financing: EUR 15,355,571.94 (European Regional Development Fund, national budget, Rīga City Council)

Years: 2013-2015

The museum was built in 1905 after a design by the architect Wilhelm Neumann. The main façade of the two-story stone building that faces Krišjāņa Valdemāra Street is decorated with two side risalites, with the central part of the façade featuring a portico that is made up of four columns and high podiums. There is also a group of sculptures by the sculptor August Volz. The concept for restoring the Latvian National Museum of Art involved an international bid for tenders in terms of a very complicated job – creating a project that resolves the needs of the museum's function, the preservation and restoration of an important cultural monument, and a sensitive approach toward expanding the museum in a manner that is organically inclusive in the cultural and historical environment of the surrounding area. Design and construction work was a real challenge for those who did the work and for the State Inspection for Heritage Protection, which came up against developmental ambitions, proposals on technical solutions, and the quality of the work that guaranteed the preservation of cultural values. Initial threats against the historical building were turned into a successful solution, obtaining a high-quality restoration of the historical building of the museum, as supplemented with modern interior design elements, and public roof terrace, and an attached and easily accessed underground portion of the museum. The building has taken on a new visual appearance and has become a popular destination for local residents. The changes that have occurred in this cultural monument show that cultural heritage is not frozen in time. There are permissible and sometimes even desirable transformations that are necessary for the quality of human lives, showing that different eras can co-exist and create new added value for the cultural heritage.

(J. Dambis)

Foto: "164" un R. Liebriedis

RĪGAS DOMA TORŅA NOSTIPRINĀŠANA UN RESTAURĀCIJA

Adrese: Rīga, Herdera laukums 6

Īpašnieks: Latvijas Eviņģēliski luteriskās baznīca

Torņa koka konstrukciju restaurācijas projekts: SIA "Būvinženieru konsultāciju birojs", arhitekts Juris Poga un būvinženieris Aldis Grasmanis, galvenais būvuzņēmējs: SIA "Arčers", atbildīgie restaurācijas darbu vadītāji: Biruta Dogadova, Dzintars Miķelsons. Koka konstrukciju restaurācijas un saglabāšanas darbi SIA "Dziedrs" Viļņa Muižnieka un Viļņa Vaivara vadībā

Informācija par finansējumu: 6 520 379,77 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Latvijas Eviņģēliski luteriskās baznīca)

Restaurācijas gads: 2012.-2014.

Rīgas Doma baznīcas un klostera būvniecība uzsākta 1211. gadā, bet zvanu torņa būvniecība notika paralēli baznīcas pamatapjoma būvniecībai. 1547. gada ugunsgrēkā izdeg visas zvanu torņa koka konstrukcijas, ko no jauna izbūvē 1590. gadu vidū. Jaunā torņa smaile bijusi 140 m augsta. 1775. gadā nojauc nestabilo smailes daļu virs apakšējā kupola un virs tā uzbūvē galeriju un augšējo kupolu.

Mūsdienās Doma zvanu torņa koka konstrukcijas, kas atrodas gan torņa mūra daļā, gan virs tās, ir vecākais un arī lielākais koka būvkonstrukciju kopums Latvijā, tā kultūrvēsturiskā vērtība ir unikāla.

Jau kopš 20. gs. 70. gadiem bija zināms, ka daļa augšējo koka konstrukciju ir bojātas, veikti epizodiski to pastiprināšanas darbi. 21. gs. sākuma izpētes darbos konstatēts, ka koka konstrukciju bojājumu apjoms ir kritisks un turpina pieaugt.

Torņa koka konstrukciju izpēte, projektēšana un darbu izpilde notika laikā no 2010. līdz 2015. gadam. Sākotnējā projektēšanas stadijā tika piedāvāta iecere par vēsturisko koka konstrukciju pastiprināšanu ar jaunām metāla konstrukcijām un šo konstrukciju izmantošanu apmeklētāju lifta ierīkošanai. Tas draudēja ar degradējošām un bīstamām izmaiņām oriģinālajā konstrukcijā un tornī kopumā. Pēc ilgstošām diskusijām tika panākts kompromiss un ieceres izmaiņas, kurās metāla pastiprinājumu izmantošana pastiprinājumos tika samazināta līdz objektīvi nepieciešamajām, bet visas bojātās koka daļas tika atjaunotas, pastiprinātas un saglabātas, izmantojot masīvkoka elementus ar metāla un koka stiprinājumiem.

Darbi veikti ārkārtīgi sarežģītos apstākļos, kad masīvu, lielgabarīta nesošo koku konstrukciju blīvums telpā sarežģīja pat pārvietošanos pa torņa stāviem, tika veikta liela skaita konstrukciju protežēšana, kā arī daļēja nomaiņa. Katram no vairākiem simtiem koka savienojumu mezglu veidota visu darba stadiju dokumentācija, izmantojot digitālās uzņēmēšanas un telpiskās attēlošanas tehnoloģijas. Tāpat veikta koksnes sanācija, to attīrot no degradējoša piesārņojuma, kas radās neatbilstošu antipirēnās apstrādes izejvielu pielietojuma dēļ. Darbu rezultātā konstrukcijas atguvušas noturību, saglabājot izcilu autentiskuma līmeni. Jaunie koka elementi tonāli apstrādāti, saglabājot iespēju tos vizuāli atpazīt.

(P. Blūms)

THE TOWER OF THE RĪGA DOME CATHEDRAL

Address: Herdera Square 6, Rīga

Owner: Latvian Evangelical Lutheran Church

Timber structure restoration of the tower conducted by SIA Būvinženieru konsultāciju birojs, architect Juris Poga, construction engineer Aldis Grasmanis, general contractor SIA Arčers, leaders of restoration projects Biruta Dogadova, Dzintars Miķelsons, timber structure restoration and preservation conducted by SIA Dziedrs under the leadership of Vilnis Muižnieks and Vilnis Vaivars

Financing: EUR 6,520,379.77 (European Regional Development Fund, Latvian Evangelical Lutheran Church)

Years: 2012-2014

Work on the Rīga Dome cathedral and cloister began in 1211, and the bell tower was constructed in parallel to the rest of the structure. A fire destroyed all of the timber structures of the tower in 1547, and it was rebuilt in the mid-1590s. The new tower was 140 m high. In 1775, an unstable part of the tower that was above the cupola was torn down, and it was replaced by a gallery and an upper cupola. Today the timber structures of the tower, both those integrated in the stone part of the tower and above it, represent the largest complete set of a wooden structure in Latvia. That means that its cultural and historical value is immeasurable. It was discovered in the 1970s that part of the timber structures were damaged, and there were several episodic projects aimed at reinforcing them. During research in the early 21st century, it was found that despite this, the damage to the structures was critical and continuing to expand. This process lasted from 2010 until 2015. The designers initially proposed that the timber structures be reinforced with new metal elements and that a lift be installed. This would have threatened degrading and dangerous changes in the original structure and the tower. After much debate, a compromise was achieved, and the use of metal to reinforce the structure was minimised to the level of objective need. All of the damaged timber structures were restored, strengthened and preserved with solid timber elements and metal and timber fasteners.

This was tremendously complex work, because the density of massive timber structures made it hard to move up and down along the floors of the tower. Many of the structures were protected and partly replaced. All of the links between timber structures – several hundred of them – were documented with digital measurements and spatial depiction technologies. The timber was also cleaned of degrading pollution caused by the use of inappropriate antipyrine processing resources. The work led to increased stability for the structure while preserving an outstanding level of authenticity. The new timber elements were tonally tinted so that they can be recognised visually as needed.

(P. Blūms)

RĪGAS DOMA TORŅA DAĻĀ ESOŠO MĀKSLAS PRIEKŠMETU RESTAURĀCIJA

Adrese: Rīga, Doma laukums 1

Īpašnieks: Latvijas evaņģēliski luteriskā baznīca
Restaurācijas darbu veicēji: stājglezniecības restauratores-speciālistes Laura Kristlība un Dace Pāže (gleznas restaurācija), stājglezniecības restaurators Dmitrijs Laščetko un stājglezniecības un polihromā koka restauratore Zane Kēlere (epitāfijas restaurācija)

Informācija par finansējumu: gleznas “Lācara atmodināšana” restaurācija – 6 500,00 EUR, Dītriha Dreilinga epitāfijas restaurācija – 58 000,00 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds)

Restaurācija veikta: 2014.-2015.

Paralēli arhitektūras restaurācijai un Rīgas Doma torņa nostiprināšanas darbiem tika īstenota arī vairāku mākslas objektu restaurācija. Starp tiem īpaši atzīmējami divi valsts nozīmes kultūras pieminekļi: izcils baroka akmens tēlniecības paraugs – Dreilinga epitāfija, kas darināta 17. gs. beigās (pēc 1689. gada) un glezna “Lācara atmodināšana” (18. gs.v. - ?). Rīgas Lielās Gildes eltermanim veltītajai epitāfijai ir konsoles tipa pamatne, virs kuras atrodas predella ar *memento mori* simboliem. Tās centrālo daļu veido divpakāpju korpuss, ievērojot altāra retablem raksturīgu tectonisko kompozīciju ar korintiskā ordera elementiem. Korpusa centrā cilnis ar Kristus Augšāmcelsšanās sižetu, bet augšējā pakāpē Svētā Gara simbols – balodis. Epitāfiju noslēdz uz trīsstūra frontona malām guļošas enģeļu figūras, bet tā pedimentā – cilnī atveidots Dievs Tēvs, kas pār malu lūkojas uz Kristus Augšāmcelsšanās ainu. Savukārt glezna “Lācara atmodināšana” (Jāņa ev., 4., 5.) ir iespaidīga monumentālā izmēra dēļ. Uz 4,05 x 5,53 m lielās koka dēļu pamatnes eļļas tehnikā nezināma meistara roka profesionāli gleznojusi daudzfigūru kompozīciju. Mākslas darbs vairākkārt mainījis savu atrašanās vietu Rīgas Doma baznīcā. Sākotnēji tas greznojis griestus telpā aiz t.s. “zaļā pilsoņu kora”. 1896. gadā, arhitekta Vilhelma Neimana vadībā atjaunojot dievnamu, mākslinieks Zigfrīds Bīlenšteins restaurēja arī gleznojumu, to pēc tam uzstādot augšējā paplašinātajā ērģeļu balkonā. Otrreiz gleznojums restaurēts no 1982. līdz 1989. gadam (Gunita Čakare, Anita Čakare, Guna Kreislere un Anita Skadmane).

Epitāfijas restaurācijas gaitā atklājās, ka tā vairākkārt pārkrāsota, jaunākajā slānī veidojot pelēcīgi brūnganu tonālo gammu ar zeltījuma akcentiem. Taču sākotnēji krāsojuma shēma bijusi mazāk koša – gaišs brūngani dzeltenīgs akmeni imitējošs krāsojums ar zeltītām detaļām. Šobrīd objekts atguvis sākotnējo krāsojuma sistēmu, kas ļauj labāk novērtēt pieminekļa plastisko kvalitāti.

2015. gadā glezna “Lācara atmodināšana” restaurēta, to nedemontējot. Pārsvārā veikti konservācijas darbi – virsma attīrīta no putekļiem, reģenerēts lakas slānis, toni mainījušie vēlāko laiku pielaboājumi noņemti un retušēti tonāli atbilstošā gammā.

(L. Līse)

RESTORATION OF ARTISTIC MONUMENTS IN THE TOWER OF RIGA DOME CATHEDRAL

Address: Dome Square 1, Rīga

Owner: Latvian Evangelical Lutheran Church
Work: Painting restoration specialists Laura Kristlība and Dace Pāže (restoration of paintings), painting restorer Dmitrijs Laščetko, and painting and polychrome wood restorer Zane Kēlere (restoration of an epitaph)

Financing: Restoration of the painting “Awakening of Lazarus” – EUR 6,500.00 restoration of the epitaph of Dietrich Dreiling – EUR 58,000.00 (European Regional Development Fund)

Years: 2014-2015

Simultaneously to the restoration of the architecture and steeple of the Riga Dome Cathedral, several artworks were also restored. Two of these are cultural monuments of national importance – an outstanding example of Baroque stone sculpture, which is an epitaph to Dreiling that dates back to the late 17th century (after 1689), as well as the painting “Awakening of Lazarus,” which is thought to have been painted during the mid-18th century. Dreiling was the alderman of the Great Guild in Riga. The epitaph has a console-type foundation above which stands a platform with *memento mori* symbols. The central part of the epitaph has a two-level structure with a tectonic composition that is typical of an altar retable, with elements of the Corinthian order. At the centre of the structure is a bas relief showing the resurrection of Christ and at the top is a dove to symbolise the Holy Spirit. A triangular fronton contains sleeping figures of angels, and the pediment of the fronton depicts God the Father, who is peeking at the image of his Son’s resurrection.

“Awakening of Lazarus” tells the story that is presented in the Gospel of John, and it is impressive because of its monumental size. The oil painting on wood is 4.05 x 5.53 m, the artist is unknown, but it is a very professional composition with many figures. The artwork’s location at the Dome Cathedral has changed several times. Initially it was on the ceiling behind the so-called “green citizen choir”. In 1896, restoration of the house of worship led by the architect Wilhelm Neumann also involved a restoration of the painting by the artist Zigfrīds Bīlenšteins, after which it was installed in the expanded organ gallery. The painting was restored again between 1982 and 1989 by Gunita Čakare, Anita Čakare, Guna Kreislere and Anita Skadmane.

The restoration of the epitaph led to the discovery that it has been repainted several times, with the latest layer of paint offering a greyish and brownish range of tones with elements of gilding. Initially, however, the colours were less vivid – a light brownish and yellowish tone that imitated stone, with gilded details. Today the object has its original colour system, which makes it possible to have a better sense of the epitaph’s plastic qualities.

“Awakening of Lazarus” was once again restored in 2015 without taking it off of its location. For the most part this involved conservation, cleaning the surface of dust, regenerating the protective coating, removing more recent “fixes” that changed the tone, and retouching areas of the painting in the appropriate range of tones.

Foto: U. Muzikants

(L. Līse)

DZEJNIECES ASPAZIJAS DZĪVES VIETAS JŪRMALĀ RESTAURĀCIJA

Adrese: Jūrmala, Zigfrīda Meierovica prospekts 18/20

Īpašnieks: Jūrmalas pilsētas pašvaldība

Projektēšana: SIA "Belss", ģenerāluznēmējs: SIA "Balsts-R"

Informācija par finansējumu: 1 283 314,39 EUR (Jūrmalas pilsētas pašvaldība)
Restaurācijas gads: 2012.-2014.

Māja, kurā latviešu dzejniece Aspazija pavadīja savu mūža nogali, celta 1903.gadā, un tā piesaista uzmanību ar daudzveidīgu fasādes apdari, raksturīgu Jūrmalas koka vasarnīcu arhitektūrai. 1996. gadā Aspazijas māja tika atvērta apmeklētājiem kā dzejniece piemiņas vieta un pilsētas muzeja filiāle. Mūža nogalē dzejniece izteica vēlējumu, lai māja Dubultos kļūtu par radošu personību satikšanās vietu.

Restaurētas fasādes, apjoma un verandu logi, to furnitūra un slēgi, ārdurvis un iekšdurvis; ēkas interjers, saglabājot oriģinālo plānojumu un detaļas, kā arī atjaunojot zudušās vērtības. Interjerā saglabātas un atjaunotas divas oriģinālās krāsnis. Īpaša vērība pievērsta vēsturisko tapešu saglabāšanai un izmantošanai interjeru dizainā.

Atjaunotajā ekspozīcijā ir Aspazijas plašā ēdamistaba un viesu salons ar bagātīgi rotātu podiņu krāsni, puķainām mēbelēm un antīku radio, kurā var dzirdēt pašas Aspazijas balsi, ierakstītu 20. gs. 30. gadu beigās. Sauras koka kāpnes ved uz Aspazijas darbistabu, kur saglabājušās vairākas rakstniece oriģinālās mebeles.

(P. Blūms)

RESTORATION OF HOME OF POET ASPАЗIJA IN JURMALA

Address: Zigfrīda Meierovica Prospect 18/20, Jūrmala

Owner: City of Jūrmala

Design by SIA Belss, general contractor SIA Balsts-R

Financing: EUR 1,283,314,39 (City of Jūrmala)

Years: 2012-2014

The house in which the Latvian poet and playwright Aspazija (1865-1943) spent the latter years of her life was built in 1903 and attracts attention with its diverse façade – one that is typical of wooden summer homes in Jūrmala. In 1996, the house was opened as a branch of the local museum to commemorate Aspazija. Late in life, she expressed the hope that her home in Dubulti would become a place where creative people could meet.

The façades of the building were restored, as were the windows of the veranda and their fittings and shutters, exterior and interior doors, and the interior of the building while preserving the original layout and details. Lost elements of the building were renewed. The interior contains two renovated and original stoves. The specialists particularly focused on the preservation of historical wallpaper and its use for interior design purposes.

The renewed exhibition also includes a large dining room and a guest salon with an ornate tiled stove, flowery furniture and an antique radio set that features a recording of Aspazija's own voice from the late 1930s. A narrow wooden staircase leads to the poet's workroom, where several original pieces of furniture have been preserved.

(P. Blūms)

Foto: E. Šulcs

KULTŪRAS MINISTRIJAS ĒKAS KONFERENČU ZĀLES INTERJERA RESTAURĀCIJA

Adrese: Rīga, Krišjāņa Valdemāra iela 11A

Īpašnieks: VAS “Valsts nekustamie īpašumi”

Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija: SIA “Arhitektoniskās izpētes grupa”, logu restaurācijas projekts: SIA “Arhitektu birojs Krasts”, arhitekte Renāte Truševska, darbu izpildītājs: SIA “RERE Būve”, darbu vadītājs: Ilmārs Ivuškāns, atbildīgā restauratore:

polihromā koka, dekoratīvās koka tēlniecības un zeltījuma restauratore-meistare Sandra Priežčiekure, projekta vadītājs: Roberts Vecums-Veco

Informācija par finansējumu: 18 019,00 EUR (Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma)

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Ēku, kuru pašlaik izmanto Latvijas Republikas Kultūras ministrija, arhitekts Heinrich Šēls projektēja kā savu savrupmāju un tā ir viena no krāšņākajām šī laikmeta celtnēm Rīgā. Kopš uzcelšanas 1873. gadā, ēka, lai arī vairākkārt mainījusi īpašniekus, allaž kalpojusi arī reprezentācijai. Starpkaru periodā tajā atradās Latvijas Republikas ārlietu un finanšu ministru rezidence, bet pēc Otrā pasaules kara – Latvijas un ārzemju draudzības un kultūras sakaru biedrība.

Mājas lielā zāle, kas patlaban tiek izmantota kā ministrijas sanāksmju telpa, patreizējo klasicistisko interjera apdari varēja iegūt ap 1905. gadu, kad kārtējā jaunā īpašnieka uzdevumā pārbūvi veica arhitekts Augusts Reinbergs.

Restaurācijas darbu laikā veikta telpas izpēte, kuras laikā konstatētas paliekas no iepriekšējo periodu apdares. Esošā griestu apdare novērtēta kā stabila, tā attīrīta no virsmas netīrumiem, nostiprināta un pietonēta. Sienu apdare attīrīta no uzslāņojumiem līdz stabilai virsmai, zudumi aizpildīti ar vēsturiskai apdarei atbilstošiem materiāliem. Lai radītu harmonisku telpas kopskatu, sienu krāsojumam izvēlētie toņi saskaņoti ar esošo griestu polihromiju, sākotnējo krāsojumu atstājot eksponēšanas laukumos. Restaurēti arī būvgaldniecības izstrādājumi – durvju vērtnes, aplodas, paneļu līstes, logu rāmji ar iekšējās vērtnēs iestrādātām vitrāžām, attīrīts parkets.

Telpas interjera kopskatu pilnveido bronzas daudzžuburu lustra, kas tīrīta un spodrināta nedemontējot. Lai panāktu tās efektīgu un drošu funkcionēšanu, sakārtota instalācija un nomainītas lampas.

Delikāto un profesionāli izpildīto restaurācijas darbu rezultātā zāle ieguvusi nozīmei un funkcijai atbilstošu veidolu, vienlaicīgi papildinot mūsu kopējās zināšanas par kultūras mantojumu.

(D. Čoldere)

RESTORATION OF THE CONFERENCE HALL OF THE LATVIAN MINISTRY OF CULTURE

Address: Kr. Valdemāra Street 11A, Rīga

Owner: State Real Estate

Architectural and artistic inventory: SIA Arhitektoniskās izpētes grupa; restoration of windows: SIA Arhitektu birojs Krasts, architect Renāte Truševska, work by SIA RERE Būve, lead by Ilmārs Ivuškāns, senior restorer of polychrome wood, decorative sculptures and gilding Sandra Priežčiekure, project manager Roberts Vecums-Veco

Financing: EUR 18,019.00 (Cultural Monument Research, Rescue and Restoration Programme)

Years: 2014-2015

The building of the Latvian Ministry of Culture was built by the architect Heinrich Scheel as his private home in 1873, and it is one of the most ornate buildings from that period in Rīga. Over the course of time, ownership of the building has changed several times, but it has always maintained its representative functions. Between the two world wars, it was the residence for Latvia's foreign ministers and finance ministers, and after World War II, it housed the Latvian and Foreign Friendship and Cultural Contact Society.

The largest hall in the building is the ministry's conference room at this time, and its Classicist interior design might date back to around 1905, when the architect August Reinberg redesigned the room at the request of the building's then owner.

During the latest restoration, the restorers found remnants of previous design elements in the room. The ceiling was examined and found to be stable, and it was cleaned to remove dirt, strengthened and retouched. The walls were cleaned of layers of paint until a stable surface was found, and holes were filled with materials that were in line with the historical design. The tones of the walls were harmonised with the polychrome design of the ceilings to ensure a harmonic appearance for the room, leaving initial colours in separate fields for display purposes. The doors, their jambs, the panel lathes, window frames, stained glass windows and parquet were all cleaned and restored.

The interior design of the room features a bronze chandelier that was cleaned up and polished without removing it from the ceiling. The electrical wiring of the chandelier was improved to ensure effective and safe use, and the bulbs of the chandelier were replaced.

The result of the delicate and professional restoration ensured that the conference room has regained its important functions, also supplementing our knowledge about the cultural heritage of the room and its building.

(D. Čoldere)

DZINTARU KONCERTZĀLES ATJAUNOŠANA

Adrese: Jūrmala, Turaidas iela 1

Īpašnieks: Jūrmalas pilsētas dome

Restaurācijas projekta autors: SIA "Arhitektu birojs Jaunromāns un Ābele", arhitekti Māra Ābele, Mārtiņš Jaunromāns, restaurācijas darbu autoruzraudzība: Ināra Heinrihsone, restaurācijas darbu izpildītājs: SIA "Re&Re", restaurācijas darbu vadītājs: Ervīns Koncevičs

Informācija par finansējumu: 12 699 313,39 EUR (Jūrmalas pilsētas dome)

Restaurācijas gads: 2012.-2015.

Restaurācijas un rekonstrukcijas darbu rezultātā nodrošināta 1936. gadā celtās ēkas ekspluatācijas iespēja ne tikai vasaras mēnešos, bet visa gada garumā. Projekta izstrādē un realizēšanā saglabātas un restaurētas visas kultūrvēsturiskās vērtības. Ārēji ēka saglabājusi autentisko veidolu, lai arī uzbūvēti divi jauni paviljoni, kas novietoti blakus līdzšinējām biļešu kasēm un savienoti ar koncertzāles ēku caur pagrabstāvu.

Apjomīgākie restaurācijas un rekonstrukcijas darbi saistīti ar jaunā pagrabstāva izbūvēšanu – 5 m dziļumā izbūvēta platība aptuveni 1200 m². Pagrabstāvs izbūvēts arī zem esošās vēsturiskās ēkas. Lai neradītu bojājumus, ēkai nosēžoties vai mainot atbalsta punktus, ēkas slodzes tika pārnestas uz skrūvpāļu sistēmu. Tā kā pagraba jaunbūve atrodas 1,5 metrus zem jūras līmeņa, tika veikta arī gruntsūdeņu līmeņa pazemināšana. Veikta bojāto koka konstrukciju nomainīšana, restaurēts *Art Deco* interjers. Labiekārtota arī Mazajai zālei tieši pieguļošā teritorija.

Restaurācijas darbu rezultātā: atjaunota fasāžu dēļu apdare, restaurētas koka konstrukcijas, saglabāts plānojums un restaurēts interjers, saglabājot centrālo vestibulu ar Anša Cīruļa sienu gleznojumiem, koka sienu paneļiem un griestu lukturēm; sānu foajē un zāle ar kasešu griestiem, kolonnām, koka sienu paneļiem un vitražām.

Restaurētajā *Art Deco* interjerā dominē tumsnēji koka panelējumi, aveņsarkanas zāles sienas un olīvzaļi sānu foajē griesti. Jauno telpu interjers ir izveidots gaišs, bet, lai ar telpām, kas tieši pieslēdzas restaurējamam foajē, neveidotos disonējošs kontrasts, interjera tonālais risinājums ir veidots no gaišā uz tumšo – kā ceļojums no gaišajiem ieejas apjomiem līdz piesātinātajām kāpņu telpām, kas savieno apmeklētāju halli pazemē ar vēsturisko interjeru.

(P. Blūms)

RESTORATION OF THE DZINTARI CONCERT HALL

Address: Turaidas Street 1, Jūrmala

Owner: Jūrmala City Council

Design by SIA Arhitektu birojs Jaunromāns un Ābele, architects Māra Ābele and Mārtiņš Jaunromāns, supervisor of restoration Ināra Heinrihsone, restorers from SIA Re&Re, led by Ervīns Koncevičs

Financing: EUR 12,699,313.39 (Jūrmala City Council)

Years: 2012-2015

The restoration and reconstruction of the Dzintari Concert Hall ensured that the building, which dates back to 1936, can be used not just during the summer, but all year round. All of the cultural and historical values of the building were preserved and restored during the course of the project, with the building preserving its authentic appearance even though two new pavilions were built alongside the existing box office. They are linked to the main building through the basement. The largest part of works involved installation of the new basement, which is 5 m deep and has a floor space of approximately 1,200 m². The basement was installed under the historical building, the weight of which was transferred to a piling system so as to ensure that it would not be damaged and would not settle further down into the ground. Because the basement is 1.5 m under the sea level, work was done to lower the level of groundwater. Damaged timber structures were replaced, and the *Art Deco* interior was restored. The territory around the Small Hall was upgraded.

The restoration included renovation of façade boards, restoration of timber structures, preservation of the layout of the building, restoration of the interior, preservation of the central vestibule with wall paintings by Ansis Cīrulis, wooden wall panels and chandeliers on the ceiling, as well as preservation of the foyer and the hall with a cassette ceiling, columns, wooden wall panelling and stained glass windows.

The restored *Art Deco* interior is dominated by dark wood panelling, raspberry red walls and an olive green foyer ceiling. The interior of the new venues is light, but the restorers made sure that they would not be dissonant with the areas that are right alongside the restored foyer. The tonal solution for the interior moves from light to dark colours, as if it were a journey from the light entrance to the saturated stairwell that links the visitor hall in the basement and the historical interior.

Foto: E. Šulcs

(P. Blūms)

ŠVEICES MĀJAS KLĒTS ATJAUNOŠANA

Adrese: Krimuldas novads, Krimuldas pagasts, Turaida

Īpašnieks: Latvijas valsts Finanšu ministrijas personā

Projektētājs: SIA "Arhitektes Ināras Caunītes birojs", arhitekte Ināra Caunīte, konsultants: Mārtiņš Kuplais, būvuzņēmējs: SIA "Balga"

Informācija par finansējumu: 62 583,71 EUR (Turaidas muzejrezervāts)

Restaurācijas gads: 2015.

Ēka atrodas Turaidas vēsturiskajā centrā uz rietumiem no Siguldas-Inciema ceļa un savulaik noslēgusi t.s. Šveices mājas kompleksa pagalma Rietumu malu.

Ēkas autentiskais būvapjoms ir saglabājies. Fasāžu autentiskuma pakāpe ir augsta, jo tās saglabājušās ar nelielām atgriezeniskām izmaiņām un līdz ar to ēka kopumā nes kultūrvēsturisku vēstījumu vairāk kā simts gadu garumā. Tā kā ēkas tehniskais stāvoklis bija ļoti kritisks, un jo īpaši tāpēc, ka koka trapes bojāti bija gan gulbūves apakšējie vainagi, gan vietām sairis cokola augšdaļas mūrējums, saimniecības ēkas atjaunošana tikai veikta, to demontējot un restaurāciju veicot darbnīcā. Pirms klēts demontāžas tika marķētas visas koka konstrukcijas. Demontāža tika veikta saudzīgi, paredzot visas kvalitatīvās konstrukcijas lietot atkārtoti. Tika saglabātas un atjaunotas visas oriģinālās koka detaļas. Neatgriezeniski bojātās detaļas tika izgatavotas no jauna. Tika atjaunotas visas oriģinālās logu un durvju aillas to sākotnējā apjomā. Izveidots jauns jumta segums no koka skaidām. Ierīkota jauna elektroinstalācija, tā izbūvēta slēpti – pa bēniņiem, kā arī sienu mazāk eksponētajās vietās. Ēkai izbūvēta māla kiegēļu grīda.

Pēc ēkas atjaunošanas darbu pabeigšanas saimniecības ēka kā objekts iekļauta muzeja ekspozīcijā un tiks izmantota kā atklātā krājumu telpas, saglabājot iespēju muzeja apmeklētājiem apskatīt objektu no ārpusēs.

(P. Blūms)

Foto: no VKPM arhīva

RESTORATION AND RENOVATION OF THE GRANARY OF THE SWISS HOUSE

Address: Turaida, Krimulda Parish, Krimulda Administrative District

Owner: Latvian Ministry of Finance

Design by SIA Arhitektes Ināras Caunītes birojs (Office of Architect Ināra Caunīte), architect Ināra Caunīte, consultant Mārtiņš Kuplais, general contractor SIA Balga

Financing: EUR 62,583.71 (Turaida Museum Reserve)

Year: 2015

This building is in the centre of Turaida to the West of Sigulda-Inciems road. It once concluded the western border of the yard of the Swiss House complex. The authentic size of the building has been preserved. The level of authenticity for the façades is at a high level, because they have been preserved with only a few little changes. That means that the building has been of cultural and historical importance for more than 100 years. The building was in very bad shape, particularly because timber in the log building had rotted, and part of the plinth had collapsed. This meant that the restoration of the granary involved the full dismantling of the building and its restoration at a workshop. All of the timber structures were marked before the building was dismantled. The process was gentle, because all of the elements were to be used again. All of the original timber components were conserved and restored. Copies were made of those that were irreversibly damaged. All of the original window openings were restored at their original size, and a new wood shingle roof was installed. The electricity was installed anew, with wiring hidden in the attic and along less visible parts of the walls. A clay brick floor was installed. The building became part of the museum exhibition and will be used as a repository for the museum's collection. Visitors will be able to view the building from the outside.

(P. Blūms)

JAUNPILS LUTERĀŅU BAZNĪCAS MANIERISMA ALTĀRA RESTAURĀCIJA

Adrese: Jaunpils novads, Jaunpils pagasts, Jaunpils

Īpašnieks: Jaunpils evaņģēliski luteriskā draudze

Restaurācijas darbu veicēji: polihromā koka, dekoratīvās koka tēlniecības un zeltījuma restauratore-meistare Ilga Galviņa, polihromā koka un zeltījuma restauratore-speciāliste Laura Ikerte, interjeru iekārtas priekšmetu restaurators-vecmeistars Vilnis Līdaka, restauratora mācekļi Edvīns Balodis un Jānis Balodis

Informācija par finansējumu: 45 000,00 EUR (draudzes locekļu un fon der Reku ģimenes biedrības ziedojumi, Valsts kultūrkapitāla fonds)

Restaurācijas gads: 2009.-2015.

Kokgriezumiem rotāto altāri Jaunpils baznīcai kā laulību derību apliecinājumu savā kāzu dienā 1648. gada 27. aprīlī dāvinājuši Matias Dītrihs I fon der Reke (1608-1652) un viņa sieva Kristīna Zuzanna, dzimusi Dēnhofa. Manierisma stilā darinātais altāris ietilpst greznāko Kurzemes-Zemgales hercogistes dievnamu iekārtas priekšmetu saimē. Tas vairakkārt pārkrāsots, ar katru nākamo pārveidojumu aizvien vairāk apslēpjot un reducējot manierisma krāsu košumu. Laikā pēc II pasaules kara no altāra pazuda vairākas tēlnieciskas detaļas – retabla spārni un skulptūras. Divas no skulptūrām 2012. gadā tika atdotas baznīcai un šobrīd ir ievietotas atpakaļ altārī.

2009. gadā tika apstiprināta restaurācijas darbu programma, kas paredzēja pēc senām fotogrāfijām un kokgriezumu analogiem Zlēku baznīcas altārī rekonstruēt zudušās detaļas un atjaunot Jaunpils altāra sākotnējo krāsojumu. Lai konstatētu precīzu oriģinālās apdares veidu, tika veiktas krāsojumu slāņu un zeltījuma ķīmiskās analīzes gan Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Restaurācijas ķīmijas laboratorijā (I. Tuņa), gan pasūtīta papildus izpēte D.S. Ļihačeva vārdā nosauktajā Krievijas kultūras un dabas mantojuma zinātniski pētnieciskajā laboratorijā Maskavā (V.P. Galikovs, V.B. Lukjanovs un L.D. Ishakova). Balstoties uz iegūtajiem rezultātiem un pamazām atīrot altāra kokgriezumus no vēlākiem pārkrāsojumiem, tika atklāta oriģinālā krāsojuma sistēma un atbilstoši tai veikta rekonstrukcija. Lai altārim atgrieztu mākslinieciski vienota ansambļa izskatu, retabla otrā stāva un atīkās daļā ievietotas renesanses laika gleznu kopijas (to autors – Andris Začests).

Jaunpils altāra retabla restaurācija izceļama sasniegtā rezultāta dēļ. Balstoties rūpīgā objekta zinātniskajā izpētē, ir īstenoti restaurācijas un rekonstrukcijas darbi, iegūstot mākslas pieminekli, kurā uzskatāmi redzama manierisma stila dekora tradīcija tās sākotnējā košumā.

(L. Līse)

Foto: I. Krūtiņa

RESTORATION OF THE MANNERISM-STYLE ALTAR AT THE JAUNPILS LUTHERAN CHURCH

Address: Jaunpils, Jaunpils Parish, Jaunpils Administrative District

Owner: Jaunpils Evangelical Lutheran Church

Restorers: Polychrome wood, decorative sculpture and gilding master restorer Ilga Galviņa, polychrome wood and gilding restoration specialist Laura Ikerte, senior master restorer of interior design objects Vilnis Līdaka, apprentices Edvīns Balodis and Jānis Balodis

Financing: EUR 45,000.00 (donations from members of the congregation and the Von der Recke family, State Culture Capital Fund)

Years: 2009-2015

The wood-carved altar of the Jaunpils Church was gifted by Mathias Dietrich I von der Recke (1608-1652) and his wife, Christina Susanna, née Denhoff, on the date of their wedding, April 27, 1648. The altar is in the style of Mannerism and is one of the most ornate elements of churches in the former Duchy of Courland and Zemgale. It has been repainted several times, and each transformation has hidden the vivid colours of the Mannerism style. Several woodcarvings the wings of the retable and few sculptures – disappeared after World War II. Two of the sculptures were returned to the church in 2012 and are now again part of the altar.

A restoration programme was approved in 2009, that confirmed using of old photographs and altar of a church in Zlēkas as an analogous paradigm to reconstruct lost details and on the basis of extensive paint analysis restore initial colours of Jaunpils altar. The paint analysis was carried out at the Restoration Chemistry Laboratory of the Latvian National Museum of History (I. Tuņa) and at the Likhachev Culture and Environmental Heritage Scientific Research Laboratory in Moscow (V.P. Galikov, V.B. Lukyanov, L.D. Ishakova). The results of the examination and the gradual cleansing of the carvings to remove later layers of paint made it possible to discover the original system of colours, making use of that system for the reconstruction. Copies of Renaissance-era paintings were placed on the second level of the retable and in its attic portion so as to ensure that the altar once again took on the appearance of an artistically unified ensemble.

The restoration of the retable of the Jaunpils Church altar is distinguished because of the results of the process. Careful scientifically based conservation research of the object led to restoration and reconstruction work that ensured an artistic monument in which the original vividness of Mannerism-style décor could be seen once again.

(L. Līse)

DZĪVOJAMĀS ĒKAS JŪRMALĀ, ROTAS IELĀ, RESTAURĀCIJA UN RENOVĀCIJA

Adrese: Jūrmala, Rotas iela 3

Īpašnieks: SIA "Monocapital"

Restaurācijas projekts: SIA "Vincent", restaurācijas darbu izpildītājs: SIA "BūvLat grupa", darbu vadītājs Vasīlijs Vačiļa

Informācija par finansējumu: SIA "Monocapital"

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Dzīvojamā ēka celta 1929. gadā pēc arhitekta Eižena Laubes projekta. Tā ir viestāvu koka konstrukciju celtnē neoklasicisma arhitektūras stilistikā. Ēka akcentēta ar astoņstūra torni smailloku arkveida logiem ēkas Dienvidaustrumu stūrī, kur ierīkota veranda.

Ēka ir izcils arhitekta mākslinieciskā talanta un viņa daiļradē šim periodam raksturīga radošā rokraksta apliecinājums. Ēkas arhitektūrā viengabalainā, kompozicionāli līdzsvarotā mākslinieciskā tēla sintezēti arhitektūras klasiskā izteiksmes līdzekļi, neogotiski un *Art Deco* motīvi. Šāda, kopumā historizēta arhitektūras stilistika un izteiksme izriet no Eižena Laubes tajā laikā paustajiem arhitektūras pamatprincipiem – stingri norobežoties no savas daiļrades sākumposmā dominējošā jūgendstila un tai pat laikā konsekventi neatbalstot 20. gadsimta divdesmito gadu nogalē uzplaukušo funkcionālismu jeb moderno kustību.

SIA "Vincent" ir radījis veiksmīgu atjaunošanas koncepciju, kurā neskatoties uz samērā nelielu ēkas ietilpību ir izdevies saglabāt ļoti vērtīga, ar augstu autentiskuma pakāpi saglabāta kultūras pieminekļa vēsturisko būvapjomu bez mūsdienās parasti diktētiem apjoma papildinājumiem. Ēka pilnībā atjaunota, nomainot visas bojātās konstrukcijas, iespēju robežās atrisinot arī energoefektivitāti, saglabāts ēkas koptēls, restaurēta ēkas ārējā un vērtīgākā interjēru apdare. Izmantojot mūsdienu tehnoloģijas, kultūrvēsturiskas vērtības respektējošu mūsdienu dizainu, vēsturiskā ēka ir kļuvusi ērti lietojama. Tā pēc atjaunošanas darbu pabeigšanas dod priekšstatu par Jūrmalas vēsturiskās apbūves saglabāšanas problēmām un izdzīvošanas iespējām, izceļot divus galvenos priekšnoteikumus: atjaunošanas koncepcijas kvalitāti, kas sevī ietver arī vērtību atklāšanu, izskaidrošanu, ekonomisko pusi un ne mazāk būtisku priekšnoteikumu – īpašnieka izpratni.

(J. Dambis)

RESTORATION AND RECONSTRUCTION OF A RESIDENTIAL BUILDING AT ROTAS STREET IN JŪRMALA

Address: Rotas Street 3, Jūrmala

Owner: SIA Monocapital

Design by SIA Vincent, restoration by SIA BūvLat Group, work led by Vasīlijs Vačiļa

Financing: SIA Monocapital

Years: 2014-2015

This building was built in 1929 after a design by the architect Eižens Laube. The one-story wooden building was designed in the style of Neo-Classicism. The building is accented with an octagonal tower and arched windows on the South-Eastern corner of the building. There is a veranda there.

The building offers outstanding confirmation of the artistic talent of the architect and his typical creative style during that period. The homogeneous and compositionally balanced artistic image of the building represents a synthesis of classical elements of architectural expression, along with Neo-Gothic and Art Deco motifs. The historical architectural style and form of expression were based on Laube's basic architectural principles – staying firmly away from the Art Nouveau style that was dominant at the beginning of his career and consistently refusing to support the styles of Functionalism and Modernism that appeared in the late 1920s.

SIA "Vincent" created a successful restoration concept which managed to preserve a very valuable and authentic level of preserving the historical structure of the cultural monument, even though the building is quite small. This was done without modern diktat about filling the space. The building was totally renovated, replacing all damaged elements, doing what could be done to improve energy efficiency, preserving the overall image of the building, and restoring its most valuable external and internal design. Modern technologies made it possible to respect cultural and historical values, and the historical building is now once again very cosy. Since the completion of the restoration, it has provided an idea about problems and survival opportunities for historical Jūrmala buildings, emphasising two main prerequisites – the quality of the concept of restoration, which includes the discovery, explanation and economic aspects of values, as well as, no less importantly, the understanding of the owners of the buildings.

(J. Dambis)

Foto: E. Šulcs, no VKPAI arhīva

BRĀĻU KAPU NOSLĒDZOŠĀS SIENAS RESTAURĀCIJA

Adrese: Rīga, Aizsaules iela 1B

Īpašnieks: RPA "Rīgas pieminekļu aģentūra" valdījumā

Pasūtītājs: Nodibinājums Rīgas Brāļu kapu un Latvijas vēsturiskā mantojuma fonds. Atbildīgais restaurators: akmens un citu silikātu materiālu objektu restaurators-meistars Ivo Graudums, izpildītāji: SIA "Global Projekt" (laukumu iesegumi) valdes priekšsēdētājs Haralds Rutkovskis, SIA "Multi Heritage" (noslēdzošā siena un akas), restaurācijas darbu vadītājs: Edgars Janočko, akmens restauratore: Māra Redoviča

Informācija par finansējumu: 194 527,00 EUR (Rīgas Brāļu kapu un Latvijas vēsturiskā mantojuma fonds, Rīgas dome, Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma)

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Rīgas Brāļu kapu noslēdzošā siena izbūvēta laikā no 1930. - 1936. gadam. Tā veidojas no trim posmiem, no kuriem malējie izvirzīti uz priekšu, bet centrālā daļa, kas balsta Mātes Latvijas skulptūru, atvirzīta un tās priekšā izveidots laukums ar simbolisko Latvijas pagastu zemes urnu. Iepriekšējie restaurācijas darbi Rīgas Brāļu kapos norisinājās 1980. gadu beigās un 1990. gadu sākumā. Kā galvenais pielietojamais materiāls Brāļu kapu izveidē bija izvēlēts vietējais akmens – Allažu šūnakmens, iezis, kura sairšanu Ziemeļeiropas klimata apstākļos prognozē 100-600 gadu laikā, savukārt kādreiz samērā bagātīgās šūnakmens iegulas ir iztukšotas un iegūt sabrukušo pieminekļa fragmentu aizvietošanai pietiekami kvalitatīvu akmens materiālu ir gandrīz neiespējami. Tāpēc restaurācijas darbu gaitā nācās ne tikai atbrīvot pieminekli no netīrumiem, pāršuvot šuves, bet arī risināt problēmas kā sastiprināt akmens blokus, kuros izveidojušās caurejošas plaisas. Lai to paveiktu, tika izstrādāta metode, ar kuras palīdzību saplaisājušos akmens blokus salīmēja un papildināja ar nerūsējoša tērauda armatūru. Laukuma atjaunošanas nepieciešamība pamatota ar to, ka pirms darbu uzsākšanas bija izveidojušies priekšlaukuma seguma noslīdējumi, daļa no ieseguma plāksnēm sabrukušas, tās vietām labotas ar betona javu. Laukuma iekļājumā izmantotas neregulāras šūnakmens un betona plāksnes.

Lai atrisinātu laukuma iekļāšanu ar kvalitatīvu materiālu, nolēma izmantot šūnakmens bortakmeņus no ceļiņa, kas ved apkārt kapulaukam aiz ansambļa sienas. Pirms ieseguma plāksņu ievietošanas tika nomainīts esošais grunts materiāls un izveidota pamatne, uz kuras guldīt rūpīgi nomazgātās šūnakmens plāksnītes.

Bez šūnakmens bloku tīrīšanas un pāršuvšanas akām, kas atrodas kapulauka malās, vajadzēja atjaunot arī no kapara izgatavotās ūdens vannas, likvidējot deformācijas, nomainot ūdens vadu caurules un pievienojot sūkni ūdens aprites nodrošināšanai. Vienai no akām ūdens strūkļas izteces vieta bija noformēta ar apaļu metāla saktu, kas dekorēta ar etnogrāfisku ornamentu. Sākot restaurācijas darbus, šī sakta bija zudusi un to nācās atjaunot, izmantojot fotogrāfijas.

(D. Čoldere)

RESTORATION OF THE CONCLUDING WALL OF THE RĪGA CEMETERY OF THE BRETHREN

Address: Aizsaules Street 1B, Rīga

Owner: Managed by Rīga Monument Agency

Client: Rīga Cemetery of the Brethren and Latvian Historical Heritage Fund
Work: Stone and other silicate material restorers Ivo Graudums, work done by SIA Global Projekt (covering of the square), board chairman Haralds Rutkovskis, SIA Multi Heritage (the concluding wall and wells), restoration led by Edgars Janočko, stone restorer Māra Redoviča

Financing: EUR 194,527.00 (Rīga Cemetery of the Brethren and Latvian Historical Heritage Fund, Rīga City Council, Cultural Monument Research, Rescue and Restoration Programme)

Years: 2014-2015

The concluding wall of the Rīga Cemetery of the Brethren was installed between 1930 and 1936, with three segments of which the side walls were installed toward the front, while the central part, which supports the sculpture of Mother Latvia, is in the background, with a forecourt that contains a symbolic urn containing the earth of Latvian parishes. The last restoration work at the cemetery was done in the late 1980s and early 1990s. The main materials for the Cemetery of the Brethren were local travertine from Allaži. Given the climate of Northern Europe, the travertine is expected to deteriorate over the course of 100 to 600 years. The once rich deposits of travertine at Allaži have been emptied out, and it is all but impossible to find sufficiently qualitative stone to replace the parts of the monument that have gone missing. This meant that the restorers not only had to clean the monument and replace its seams, but also find ways of strengthening the stone blocks in terms of the gaps that have appeared between them. The restorers found a way of gluing the blocks together and supplementing them with stainless steel supports. As to the forecourt, it was in poor shape before the work started, with some of the flooring plates having collapsed and others having been repaired with cement grout. The original flooring of the forecourt had irregular plates of travertine and cement.

To find a high-quality and homogeneous material for the forecourt, the restorers decided to take travertine stones from the path that leads around the graveyard behind the wall of the ensemble. Before this was done, the foundation material was replaced to create a foundation upon which carefully washed plates of travertine could be placed.

In addition to cleaning the travertine blocks and replacing the seams of the wells that are at the edge of the graveyard, the restorers also had to restore the copper water baths to liquidate deformations, replace the water pipelines, and add a pump to ensure the circulation of water in the wells. One of the wells had an outflow system that was designed with a round metal brooch with an ethnographic ornament on it. When restoration began, it was found that the brooch had gone missing, and so it had to be restored on the basis of old photographs.

Foto: K. Žilgaive, E. Šūlks

(D. Čoldere)

RAIŅA KAPA PIEMINEKĻA RESTAURĀCIJA

Adrese: Rīga Aizsaules iela 1A

Īpašnieks: Rīgas pilsētas pašvaldība

Atbildīgais restaurators: akmens un citu silikātu materiālu objektu restaurators-meistars Ivo Graudums, restaurācijas darbu vadītājs: Mārtiņš Zemturis

Informācija par finansējumu: 12 000,00 EUR (Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma)

Restaurācijas gads: 2015.

Raiņa kapi (sākotnēji – Rīgas Jaunie kapi) ir kapsēta, kurā 1925. gadā sāka apglabāt personas, kas nepiederēja ne pie vienas draudzes. 1929. gadā šeit tika apglabāts dzejnieks Rainis. 1932. gadā izveidota un atklāta pēc arhitekta Pētera Ārendā projekta ieceres veidota kapa vietu aptveroša kolonnāde no Raunas šūnakmens. 1935. gadā kapa vietā uzstādīta tēlnieka Kārļa Zemdegas no Somijas granīta darināta skulptūra “Ģēnija pamošanās”

Lai pilnvērtīgi veiktu restaurācijas darbus, vispirms tika identificēti pieminekļa daļu bojājumi un sastādīta restaurācijas programma, kas ietvēra visu virsmu attīrīšanu, bojāto šuvju un pieveidojumu izņemšanu un iztīrīšanu, šūnakmens zuduma vietu protezēšanu ar analoģu akmens materiālu, plaisu un akmens materiāla zuduma vietu aizpildīšanu, kā arī šuvju labošanu un aizpildīšanu. Visas virsmas, tika attīrītas no bioloģiskā apauguma, tai skaitā no stīgojošā mežvīna.

No virsmas netīrumiem atbrīvota arī pulētā granīta skulptūra. Pēc Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas ieteikuma ar Rīgas pieminekļu aģentūras praktisko atbalstu veikta skulptūras mazgāšana ar zema spiediena ūdens strūklu un granīta virsmas apstrāde ar biocīdu.

Veikta labiekārtošana, atsedzot un notīrot arī dzejnieces Aspazijas kapa plāksni.

Pēc restaurācijas darbu pabeigšanas piemineklis pirmo reizi kopš tā uzcelšanas ir apkopts, novērsti tā bojājumi un apturēta turpmāka akmens materiālu sabrukšana. Piemineklis atguvis stabilitāti un estētiskās kvalitātes.

(D. Čoldere)

RESTORATION OF A GRAVE MONUMENT TO RAINIS

Address: Aizsaules Street 1A, Rīga

Owner: City of Rīga

Work: Restorer of stone and silicate materials Ivo Graudums, restoration led by Mārtiņš Zemturis

Financing: EUR 12,000.00 (Cultural Monument Research, Rescue and Restoration Programme)

Year: 2015

The Rainis Cemetery (initially known as the New Rīga Cemetery) is one in which people who did not belong to any religious congregation were buried, starting from 1925. The poet Rainis was buried here in 1929, and three years later, a colonnade made of travertine and designed by the architect Pēteris Arends was installed around the grave. In 1935, the Finnish granite sculpture “Awakening of a Genius,” by the sculptor Kārlis Zemdega, was installed at the site.

Full restoration first required an identification of damage on the monument. The restoration programme included cleaning all of the surfaces, removing and cleaning all of the damaged seams and elements, using analogous stone to replace the holes in the travertine, the covering of cracks and places where stone was lost, as well as repair and filling in of the seams. All of the surfaces were cleansed of biological plants, including Virginia creeper. The surface of the polished granite sculpture was also cleaned. At the recommendation of the State Inspection for Heritage Protection and with support from the Rīga Monument Agency, the sculpture was washed with a low-pressure stream of water, and the surface of the granite was finished with biocide. The restorers also cleaned the gravestone of Rainis’ wife, the poet and playwright Aspazija. The restoration means that for the first time since its installation, the monument has been cared for, damage has been repaired, and the further deterioration of the stone has been prevented. The monument has recovered its stability and its aesthetic qualities.

(D. Čoldere)

Foto: K. Zilgalve, E. Šulcs

KRĀSLAVAS SV. LUDVIKA BAZNĪCAS ALTĀRA RESTAURĀCIJA

Adrese: Krāslavas novads, Krāslava, Baznīcas iela 2

Īpašnieks: Krāslavas Sv. Ludvika Romas katoļu draudze

Restaurācijas darbu veicēji: monumentālās glezniecības restauratori – Kristīne Širvinskas, Pāvels Rosovskis, Dmitrijs Laščetko, Zane Kēlere, Sergejs Bušmakins, mākslinieks Leons Podgaiskis – Latvija, Juzefs Stecinskis (Józef Steciński), Tomašs Dzijurevecs (Tomasz Dziurawiec), Agnese Hojkovska-Savicka (Agnieszka Chojkowska-Sawicka), Malgožata Slovika (Malgorzata Slowik), Magdalēna Getlere (Magdalena Getler) – Polija.

Informācija par finansējumu: ap 200 000 EUR (Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma, Valsts kultūrkapitāla fonds, apvienība “Poļu kopiena”, Krāslavas Svētā Ludvika Romas katoļu draudze) un Polijas Republikas Kultūras un nacionālā mantojuma ministrijas finansējums

Restaurācijas gads: 2003.-2015.

Krāslavas katoļu baznīcas centrālā altāra restaurācijas darbs aizsākās 2003. gada septembrī, kad poļu restauratori Jozefs Steciņskis un Tomašs Dzijurevecs uzsāka poļu gleznotāja Jana Matejko darbnīcā darinātās lielās centrālā altāra gleznas “Sv. Ludvigs dodas krusta karā” restaurāciju.

Vienlaikus ar altārgleznas atvēršanu no altāra nišas atklājās, ka uz altārdaļas sienas visā pilnībā saglabājusies Filipo Kastaldi gleznotā sižetiskā kompozīcija “Sv. Ludvigs dodas krusta karā”, kas iekļauta plastiskā, ar zeltītiem rokajiem un augu vijām greznotā rāmī un tālāk pāriet iluzorā arhitektūras gleznojumā, savienojoties ar altāra arhitektonisko uzbūvi. Itāļu gleznotājs Filipo Kastaldi strādājis grāfu Plāteru dienestā un laikā starp 1762. un 1767. gadu veidojis gleznojumus Krāslavas baznīcas centrālajā altārī un sešos sānu altāros.

Gleznojumu restaurācija un pārkrāsojumu noņemšana no arhitektūras detaļām (kolonas, kapitēļi, dzega, antablementi) turpinās līdz 2015. gadam.

Restaurācijas darbu rezultātā atsegta figurālā kompozīcija ar svētajiem Pēteri un Pāvilu atīka centrā, noslēdzošā iluzori gleznotā arhitektūra, kā arī sākotnējais krāsojums uz altāra plastiskajām detaļām, noslēdzot darbu ar dižo kolonu stāvu marmorizējuma un zeltījuma atsegšanu un retušu. Restauratoru prasmi un uzmanību apliecina tas, ka atsedzot sākotnējo gleznojumu, saglabātas niansētās ēnu partijas, kas, atbilstoši autora iecerei, veido arhitektūras attēlojuma plastiku.

Krāslavas baznīcas centrālā altāra restaurācija ir viens no unikāliem starpvalstu sadarbības paraugiem kultūras pieminekļu restaurācijas jomā, kas ievērojams ar to, ka abas valstis – Latvija un Polija restaurāciju atbalstīja finansiāli un praktisko darbu veica abu valstu speciālisti.

(D. Čoldere)

RESTORATION OF THE ALTAR OF THE CHURCH OF ST. LUDWIG IN KRĀSLAVA

Address: Baznīcas Street 2, Krāslava, Krāslava Administrative District

Owner: St Ludwig Roman Catholic Church

Work: Monumental painting restorers Kristīne Širvinskas, Pāvels Rosovskis, Dmitrijs Laščetko, Zane Kēlere, Sergejs Bušmakins, artist Leons Podgaiskis from Latvia, Józef Steciński, Tomasz Dziurawiec, Agnieszka Chojkowska-Sawicka, Malgorzata Slowik and Magdalena Getler from Poland

Financing: ~EUR 200,000.00 (Cultural Monument Research, Rescue and Restoration Programme, State Culture Capital Fund, Polish Community Alliance, congregation of the church) and Polish Ministry for Culture and National Heritage financing

Years: 2003-2015

Work on the restoration of the central altar at the Krāslava Catholic Church began in September 2003, when the Polish restorers Józef Steciński and Tomasz Dziurawiec began to restore the central painting of the altar, “St Ludwig Goes on a Crusade,” which was painted in the workshop of the Polish artist Jan Matejko.

As the altar painting was removed from its niche, it was found that on the wall behind it was a fully preserved composition by Filippo Castaldi, also referring to St Ludwig and his Crusade. The painting was in a frame decorated with gilding and representations of weaving plants, and it was an illusory architectural painting that merged with the architectural structure of the altar itself. Italian Filippo Castaldi worked for the Plater dynasty of noblemen, and between 1762 and 1767 he produced paintings for the central altar and six side altars at the Krāslava church.

Restoration of the painting and the removal of paint from the details of the structure (columns, capitals, cornices, entablement) continued until 2015.

The result of the restoration was the discovery of a figural composition of St Peter and St Paul in the centre of the attic, with another concluding and illusory painted approach toward architecture, concluding the work with a noble set of marbled and gilded columns that were revealed and retouched. The skill and care of the restorers is seen in the fact that when they discovered the initial painting, they preserved the nuanced shadows which, in line with the intentions of the artist, represent the plasticity of the depiction of the architecture.

Restoration of the central altar at the Krāslava church is a unique example of international co-operation in the restoration of cultural monuments, and it is significant in that both countries – Latvia and Poland – provided financing for the restoration, with specialists from both countries doing the practical work.

(D. Čoldere)

LOUDZAS LIELĀS SINAGOGAS RESTAURĀCIJA

Adrese: Ludzas novads, Ludza, 1. maija iela 30

Īpašnieks: Ludzas novada pašvaldība

Izpēte un projektēšana: SIA "Konvents", arhitekts un autoruzraugs Pēteris Blūms, būvuzraugs: Uģis Terauds, ģenerāluzņēmējs: SIA "Warss+", monumentālās glezniecības restauratore-meistare: Lolita Hermsa

Informācija par finansējumu: 250 000,00 EUR (Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instruments, valsts budžeta dotācija, Ludzas novada pašvaldība)

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Celta kā Ludzas Lielā sinagoga 1783. gadā divstāvu guļbūve ar kupolveida dēļu velvi, ar tā saucamo "poļu mansarda" jumtu. 20. gs. 1. pusē apmūrēta ar sarkaniem ķieģeļiem. 1941.g. sinagoga atradās Ludzas geto kvartālā. Lietota 1990. gados, taču 21. gs. sākumā tā bija neizmantota un atradās avārijas stāvoklī. 2013. gadā ēku kā dāvinājumu no draudzes saņēmusi Ludzas novada pašvaldība.

Veiktie darbi: nostiprināti ēkas pamati, konservētas oriģinālās guļbūves konstrukcijas, demontēti sekundārie ārējo sienu apdares ķieģeļi, sarkano ķieģeļu mūrējuma fragments saglabāts pagalma pusē, ēkas priekšstelpā izlikta grīda no demontētajiem ķieģeļiem, guļbaļķu sienas siltinātas un apšūtas ar koka dēļiem. Fasādes koka daļas krāsojumam izmantots auksti spiestas lineļlas gruntējums, auksti spiestas lineļlas minerālpigmentu krāsmateriāli, saglabāts autentiskais jumta skārds, ierīkota sadzīves un lietusūdeņu kanalizācija, drenāžas sistēma. Nostiprinātas jumta un koka kupola nesošās konstrukcijas. Atsegta un restaurēta oriģinālā dēļu kopula. Restaurētas vēsturiskās logu vērtnes un izgatavotas jaunas groploga konstrukcijas ar klasiskiem spraišļiem. Restaurētas vēsturiskās durvis, jaunas izgatavotas pēc vēsturisko paraugiem.

Ēkas pirmā stāva telpām nodrošināta vides pieejamība. Augšstāva sievietu lūgšanu telpā konservēta autentiskā dēļu grīda, pirmajā stāvā ieklāta jauna koka dēļu grīda, nostiprināts un restaurēts iekštelpu sienu apmetums, nostiprināti krāsas slāņi, polihromijas elementi fragmentāri saglabāti autentiskie, daļēji rekonstruēti.

Atjaunotajā Ludzas Lielajā sinagogā izveidota Ludzas Novadpētniecības muzeja filiāle un vienlaicīgi ar ēku kā galveno eksponātu, izveidotas četras citas ekspozīcijas: par Ludzas geto, par fotogrāfa Vulfa Franka un kinodokumentālista Herca (Gercela) Franka darbiem un audiovizuāla Ludzas ebreju vēstures un sadzīves ekspozīcija.

(P. Blūms)

RESTORATION OF THE GREAT SYNAGOGUE OF LUDZA

Address: 1. Maija Street 30, Ludza, Ludza Administrative District

Owner: Ludza Administrative District

Research and design by SIA Konvents, architect and supervisor Pēteris Blūms, construction supervisor Uģis Terauds, general contractor SIA Warss+, monumental painting restorer Lolita Hermsa

Financing: EUR 250,000.00 (European Economic Area, Norwegian Finance Instrument, national budget subsidy, Ludza Administrative District)

Years: 2014-2016

The building was erected in 1783 as the great synagogue in Ludza. It is a two-story log building with a cupola-shaped board vault and the so-called "Polish mansard" roof. During the first half of the 20th century, the building's external walls were covered with red bricks. In 1941, the synagogue was in the Jewish ghetto of Ludza. It was used in the 1990s, but by the beginning of the 21st century it was unused and in very bad shape. In 2013, the local Jewish community presented the building to the Ludza Administrative District as a gift.

The foundations of the building were reinforced, the original log structures were conserved, the secondary outer bricks were dismantled, a bit of the red brick cover was preserved at the back of the building, a floor made of the dismantled ceilings was laid in the front room of the building, and the log walls were insulated and covered with wood boards. The colours of the wooden façade are based on cold-pressed flax oil grouting and cold-pressed flax mineral pigments. The original tin roof has been preserved, and a sewage and rainwater drainage system was installed. The load-bearing structures of the roof and the wooden cupola were reinforced. The original board cupola was revealed and restored, as were the historical windows. New grooved window structures were manufactured with classical spacers. The historical door was restored, and a new one was manufactured on the basis of historical samples. The first floor of the building is now accessible for differently abled people. The authentic board floor of the women's prayer room on the upper floor was conserved, a new board floor was installed on the first floor, the plastering on interior walls was firmed up and restored, layers of colour were reinforced, and fragments of polychromic elements were preserved and partly reconstructed.

The restored Great Synagogue of Ludza now houses a branch of the Ludza Regional Research Museum. The building itself is the main part of the exhibition, and indoors are exhibitions about the Ludza ghetto, about the work of the photographer Vulf Franks and the documentary filmmaker Hercs (Gercels) Franks, and, in an audio-visual format, about the history and lives of Jews in Ludza.

(P. Blūms)

RĒZEKNES ZAĻĀS SINAGOGAS RESTAURĀCIJA

Adrese: Rēzekne, Krāslavas iela 5

Īpašnieks: Rēzeknes ebreju draudze

Izpēte un projektēšana: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", arhitekts Artūrs Lapiņš, darbu izpildītājs: SIA "Inteco Wood", autoruzraudzība: Artūrs Lapiņš, Ģirts Pavlovs, būvuzraudzība: SIA "RS property"

Informācija par finansējumu: 711 437,00 EUR (Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instruments, valsts budžeta dotācija, Rēzeknes pilsētas pašvaldība)

Restaurācijas gads: 2013.-2015.

Sinagoga būvēta 1845. gadā. Līdz mūsdienām saglabājusi 19. gs. vidū izveidoto un 1939. gadā, kā arī 20. gs. 70. gados papildināto plānojumu un apjomu.

1939. gadā izveidota vienstāva piebūve ar nelielu priekštelpu. Ēkas otrajā stāvā, uz kuru var nokļūt pa koka kāpnēm, izvietota sieviešu telpa. To no Lūgšanu telpas atdala stikloti logi.

Ēka būvēta no guļbalkņiem uz laukakmeņu mūra cokola un apšūta ar horizontāliem profilētiem dēļiem. Sinagogas ēkai veikta fasāžu restaurācija un atjaunošana, ēkas guļbūves koka konstrukcijas protezētas vai nomainītas, veikta logu un durvju restaurācija, jaunu logu izgatavošana pēc vēsturisko parauga; iekštelpu apmetuma restaurācija, griestu apdarē restaurēti polihromā krāsojuma elementi. Ēkas iekšējās saglabātas un restaurētas koka konstrukcijas (kāpnes, grīdas, kolonnas u.c.), restaurēts apmetums, saglabājot un nostiprinot atsegtos krāsu toņus, atjaunotas krāsni – izmantoti gan oriģinālie krāsni podiņi, gan izgatavoti analogi elementi. Restaurācija veikta, izmantojot tradicionālus, oriģinālam atbilstošus materiālus. Labiekārtota teritorija, gājēju ceļiņi un ielas daļa nobruģēta.

Pēc restaurācijas sinagogas ēkā tiks izvietota Tūrisma informācijas centra filiāle, koka arhitektūras mantojuma centrs un ebreju kultūras mantojuma digitālā ekspozīcija.

(P. Blūms)

RESTORATION OF THE GREEN SYNAGOGUE IN RĒZEKNE

Address: Krāslavas Street 5, Rēzekne

Owner: Rēzekne Jewish Congregation

Work: Research and design by SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, architect Artūrs Lapiņš, work by SIA Inteco Wood, author supervision by Artūrs Lapiņš and Ģirts Pavlovs, construction supervision by SIA RS Property

Financing: EUR 711,437.00 (European Economic Area, Norwegian Finance Instrument, national budget subsidy, City of Rēzekne)

Years: 2013-2015

This synagogue was built in 1845, and it has preserved its appearance since that time, though the layout and size of the building were expanded in 1939 and during the 1970s. A one-story annex was built in 1939 with a small front hall. The room for women is on the second floor of the building and can be accessed via wooden stairs. There are glass windows to separate it from the prayer room. The building is made of logs with a plinth that is made of boulders. The synagogue's walls are covered with horizontal boards.

The facades of the synagogue have been restored and renewed, the log structures have been strengthened, doors and windows have been restored, new windows have been manufactured on the basis of historical examples, the plastering in internal rooms was conserved, and elements of polychrome ceiling paints were restored. The wooden structures of the building (stairs, floors, columns, etc.) have been conserved and restored, the plastering has been restored to preserve and strengthen tones of colour that have been restored, and the stoves have been restored – both original tiled stoves and newly manufactured analogous stoves. The restoration involved traditional materials that were in line with the ones that were used originally. The territory around the synagogue has been improved with strolling paths and paving on one part of the adjoining street. After full restoration, the synagogue will become the home of a branch of the Tourism Information Centre, a centre for the heritage of wooden architecture, and the site of a digital exhibition about the cultural heritage of Jewish community.

Foto: A. Starks

(P. Blūms)

LŪZNAVAS MUIŽAS ĒKAS ATJAUNOŠANA

Adrese: Rēzeknes novads, Lūznavas pagasts, Lūznavas muiža

Īpašnieks: Rēzeknes novada pašvaldība

Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija: SIA "Konvents", izpētes vadītājs Pēteris Blūms, projektēšana: SIA "Arhitektes Ināras Caunītes birojs", arhitekts Ināra Caunīte, darbu veicēji: AS "R.A.J.", SIA "IP Būve", SIA "Hansa Interiors Latvia", SIA "Hansa Būve", SIA "Veseri Būve", būvuzraudzība: SIA "Warss+", Ivars Markovskis

Informācija par finansējumu: 1 297 395,70 EUR (Rēzeknes novada pašvaldība, Eiropas Lauksaimniecības Fonds lauku attīstībai)

Restaurācijas gads: 2010.-2014.

Lūznavas muižas kungu māja sāka būvēt 1905. gadā. Ēku projektējis muižas īpašnieks Staņislavs Kerbedzs (1810-1899), poļu izcelsmes Lietuvā dzimušais dzelzceļa būvju inženieris, profesors, Pēterburgas Zinātņu akadēmijas goda loceklis, kurš šo īpašumu iegādājās 1870. gadā. Staņislavs Kerbedzs apprecēja Viļānu muižas īpašnieka Vikentija Janovska meitu Mariju. Kerbedzu ģimenē piedzima seši bērni. Par Lūznavas muižas mantinieci kļuva S. Kerbedza meita Jevgēnija Kerbedza (1855-1946), kura īstenoja sava tēva projektu un 1911. gadā pabeidza Lūznavas muižas būvniecības darbus, kas aizkavējās 1905. gada revolūcijas dēļ.

Muižas ārējais veidols piederīgs t.s. ķieģeļu stilam, kurā izmantoti gan gotiski, gan jūgendstila fasāžu arhitektūras elementi, savukārt interjerā dominē jūgendstila formu un detaļu valoda.

No 2011.-2014. gadam ēka pielāgota publiskām un kultūras centra vajadzībām, veicot ierobežota apjoma pārbūves darbus, kas kopumā iespaidu uz tās struktūras autentiskumu nav radījuši. Kā ļoti nozīmīga kvalitāte kopējā darbu kopumā, jāuzsver koka būvgaldniecības oriģinālo izstrādājumu autentiska saglabāšana. Iespaidīgā koka logu kolekcija, kas, domājams, ir viens no nozīmīgākajiem šāda veida kopumiem Latvijā. Augsti vērtējami fasāžu saglabāšanas darbi, kas jo īpaši atzīmējami, zinot ļoti sarežģītos restaurācijas amatnieku kritiskā deficīta apstākļus visā Latgales reģionā. Saglabātā un atjaunotā Lūznavas muižas vērtējama kā izcils pienesums reģiona identitātes un pašcieņas stiprināšanā.

(P. Blūms)

THE MANSION OF THE LŪZNAVA ESTATE

Address: Lūznava Estate, Lūznava Parish, Rēzekne Administrative District

Owner: Rēzekne Administrative District

Architectural and artistic inventory by SIA Konvents, research led by Pēteris Blūms, design by SIA Arhitektes Ināras Caunītes birojs, architect Ināra Caunīte, work by AS RAJ, SIA IP Būve, SIA Hansa Interiors Latvia, SIA Hansa Būve, SIA Veseri Būve, supervision by SIA Warss+ and Ivars Markovskis

Financing: EUR 1,297,395.70 (Rēzekne Administrative District, European Agricultural Fund for Rural Development)

Years: 2010-2014

Work on the Lūznava Estate's mansion began in 1905. The building was designed by the owner of the estate, Stanisław Kierbedź (1810-1899), who was a Polish railroad engineer and professor who was born in Lithuania. Kierbedź was an honorary member of the St Petersburg Academy of Sciences and purchased the estate in 1870. He married Maria, the daughter of Vikenty Yanovsk, owner of the Viļāni Estate. The couple had six children, and the Lūznava Estate was inherited by daughter Evgeniya (1855-1946). She completed work on the estate in 1911, because the construction process had been delayed by the 1905 Revolution. The mansion belongs to the so-called brick style, which involves Gothic and Art Nouveau architectural elements. The interior is dominated by Art Nouveau forms and details.

Between 2011 and 2014 the mansion was adapted for the needs of a cultural centre. Minor reconstruction did not change the authenticity of the structure. Of particular importance was the authentic preservation of wooden elements in the building, which has an impressive collection of wooden windows that are probably one of the most important sets of windows in all of Latvia. Also deserving praise is the preservation of the façade at a time when there was a critical lack of restoration craftsmen in the region of Latgale. The preserved and restored Lūznava Estate must be seen as an outstanding contribution toward strengthening the region's identity and self-respect.

(P. Blūms)

Foto: no VKPM arhīva

KRĀSLAVAS PILS PĀRVALDNIKA MĀJAS REKONSTRUKCIJA

Adrese: Krāslavas novads, Krāslava, Pils iela 2

Īpašnieks: Krāslavas novada dome

Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, projektēšana un autoruzraudzība: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", arhitekte Liesma Markova, būvuzņēmējs: SIA "Borg"

Informācija par finansējumu: 425 676,58 EUR (Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instruments, Krāslavas novada pašvaldība)

Restaurācijas gads: 2013.-2014.

Restaurēta un rekonstruēta vēsturiskās Krāslavas pils apbūves daļa – pārvaldnieka ēka. Tajā ierīkots Tūrisma informācijas centrs un Starptautiskais kulinārā mantojuma centrs.

Otrajā stāvā izveidoti četri kabineti (darba vietas un sanāksmju telpas), virtuve un kāpnes uz mansardu; trešajā stāvā: sēžu zāle ar aprīkojumu.

Iekštelpās ir iebūvētas metāla nesošo konstrukciju kāpnes ar koka apdari. No otrā stāva uz bēniņu stāvu izbūvētas jaunas kāpnes kā kāpņu no pirmā uz otro stāvu turpinājums. Otrā stāva esošās sienas apmetas ar kaļķu javas apmetumu, labojumi veikti ar autentiskiem materiāliem, konstatētie ornamentālie dekoratīvie krāsojumi trafaretu tehnikā saglabāti, to restaurācija tiks veikta nākotnē. Iekšējo sienu apdare – gaiši tonēts krāsots apmetums. Otrajā stāva telpās iebūvēti siju griesti ar profilētiem dēļiem un sijas ar faseti. Griestu izbūvē izmantoti vēsturiskie dēļi. Ir nomainīti visi grīdu iesegumi – vēsturiskās grīdas nav saglabājušās.

(P. Blūms)

Foto : E. Skutāne, no VKPAI arhīva

RECONSTRUCTION OF THE MANAGERS HOUSE OF KRASLAVAS CASTLE

Address: Pils Street 2, Krāslava, Krāslava Administrative District

Owner: Krāslava Administrative District

Architectural and artistic inventory, design and oversight by SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, architect Liesma Markova, building contractor SIA Borg

Financing: EUR 425,676.58 (European Neighbourhood and Partnership Instrument, Krāslava Administrative District)

Years: 2013-2014

The manager's house of the historical Krāslava Castle has been restored and reconstructed to house the Tourism Information Centre and the International Culinary Heritage Centre. Specialists restored four offices on the second floor (workplaces and meeting rooms), the kitchen, the stairs to the mansard level, and a fully equipped meeting room on the third floor. Metal load-bearing stairs have been built with wood finishing. A new staircase has been installed from the second floor to the attic, and that is a continuation of the stairs that lead from the first floor to the second floor. Walls on the second floor were plastered, and improvements were made with authentic materials. Ornamental and decorative paintings done in the stencil technique have been preserved and will be restored in future. The walls inside the building have been painted in light colours. The rooms on the second floor have beamed ceilings with profiled boards and beams. Historical boards were used for this purpose. All of the floors have been replaced, because the former ones could not be conserved.

(P. Blūms)

DAUGAVPILS CIETOKŠŅA 1. KRASTA LUNETES REKONSTRUKCIJA, NIKOLAJA VĀRTU UN TILTA ATJAUNOŠANA

Adrese: Daugavpils, Daugavpils cietokšnis

Īpašnieks: Daugavpils novada pašvaldība

Arhitektoniski mākslinieciskā izpēte: SIA "Konvents", projektētājs:

SIA "RemPro", arhitekte Ilze Ratniece, restaurācijas konsultants:

Pēteris Blūms, ģenerāluzņēmējs: SIA "Ditton Būve", monumentālās
glezniecības restauratore-meistare Lolita Hermsa

Informācija par finansējumu: 1 355 993,00 EUR (Eiropas

kaimiņattiecību un partnerības instruments, valsts budžeta dotācija,
Daugavpils pilsētas pašvaldība, Eiropas Reģionālās attīstības fonds,
Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma,
Valsts kultūrkapitāla fonds)

Restaurācijas gads: 2012.-2014.

Kordegarde būvēta 19. gs. 20. gados, vienlaicīgi ar Nikolaja vārtiem tilta sardzes vajadzībām, kā neliels kazemāts ar trīs fasādēm un divām telpām zem grunts uzbēruma. Masīva akmens un ķieģeļu mūra būve klasicisma stilā. 20. gs. izmantota utilitāri, kā noliktava, kūts, kopš 20. gs. 80. gadiem neizmantota. Pirms restaurācijas bijusi pirmsabrukšanas stadijā.

Restaurācijas gaitā ir veikti ēkas ķieģeļu fasāžu attīrīšanas darbi no sadrupušajiem ķieģeļiem, zudušo ārējo daļu atjaunošana ar sekojošu minerālā apmetuma apdari un minerālo pigmenta lazējumu, saglabāti oriģinālo ķieģeļu mūru fragmenti, veikta fasādes akmens elementu virsmas attīrīšana no sāļiem. Realizēti barjervārtu pilna apjoma autentiskas atjaunošanas darbi, atjaunotas kontreskarpa sienas, veikti to stiprināšanas darbi. Veikti kordegardes ēkas iekšējie restaurācijas darbi: apmetuma nostiprināšana, ķieģeļu virsmu attīrīšana, atjaunošana un tonēšana, logu, šaujamliuku, koka groplogu un koka vairogu izgatavošana pēc vēsturiskiem rasējumiem, grīdas seguma attīrīšana un atjaunošana, iekšējās apgaismes sistēmas ierīkošana. Velves virsmas no telpu puses ir attīrītas, konservētas. Restaurācijas gaitā ir atjaunots 1. krasta lunetes zemes vaļņa vēsturiskais profils, nostiprinātas nogāzes un ierīkots zāliens; atjaunots bruģa ieseguma ceļa posms un ēkas priekšlaukums.

1. krasta lunetē veikta 20. gs. otrās puses saglabājušos stilizēto zīmējumu fragmentu attīrīšana un konservācija. Pēc restaurācijas objekts kļuvis par tūristu iecienītu vietu.

(P. Blūms)

RECONSTRUCTION OF THE LUNETTE OF THE 1ST SHORE OF THE DAUGAVPILS FORTRESS

Address: Daugavpils Fortress, Daugavpils

Owner: Daugavpils Administrative District

Architectural and artistic research by SIA Konvents, design by SIA

RemPro, architect Ilze Ratniece, restoration consultant Pēteris Blūms,

general contractor SIA Ditton Būve, monumental painting restorer
Lolita Hermsa

Financing: EUR 1,355,993,00 (European Neighbourhood and
Partnership Instrument, national budget subsidy, City of Daugavpils,
European Regional Development Fund, Cultural Monument Research,
Rescue and Restoration Programme, State Culture Capital fund)

Years: 2012-2014

This building was built in the 1820s together with the Nikolai Gate that was needed by guards of the bridge. It was a small casement with three façades and two rooms under a gravel embankment. The massive stone and brick building was designed in the style of Classicism. During the 20th century, it was put to use as a warehouse, and cattle shed, but it was abandoned in the 1980s. Before the restoration, the building was about to collapse.

Restorers cleaned the bricks on the façades to get rid of crumbled parts of the bricks. The lost outer walls were replaced with a mineral plaster finish and mineral pigments. Fragments of the original brick walls were preserved, and the stone surfaces of the façades were cleaned of salts. The barrier gate was fully restored in an authentic way, and walls were strengthened. The interior of the building was also restored, with plaster being shored up, brick surfaces being cleaned, restored and toned, windows, gunfire apertures, grooved windows and wooden shields being manufactured in accordance with historical designs, the floors being cleaned and restored, and an internal lighting system being installed. The vaults were cleaned and conserved, and the historical profile of the 1st shore lunette barrier was restored, strengthening its sides and plating grass. The paving stones of the local road were restored, as was the foreground of the structure. Fragments of stylised drawing from the latter half of the 20th century were cleaned and conserved. Since its restoration, this has become a tourist destination.

Foto: D. Bulkevica

(P. Blūms)

CĒSU VIDUSLAIKU PILS RIETUMU TORŅA KONSERVĀCIJA

Adrese: Cēsu novads, Cēsis, Pils laukums 11

Īpašnieks: Cēsu novada pašvaldība

Projektēšana: arhitekts Artūrs Lapiņš, Miloslav Hanzls (Miloslav Hanzl), Vāclavs Girsas (Václav Girsas), darbu vadītājs: Rihards Platais, konservācijas darbu veicēji Mestra zālē: SIA "AQUA Latvia", darbu vadītāja: Madara Rasiņa, atbildīgā izpildītāja: būvmākslas mantojuma restauratore Inta Vanadžiņa, jumta konstrukciju remonts, dakstiņu seguma izveide: SIA "Kurmis būvniecība"

Informācija par finansējumu: 275 000,00 EUR (Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instruments, Cēsu novada pašvaldība)

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Cēsu viduslaiku pils ir viens no Latvijā vislabāk zināmajiem kultūras pieminekļiem.

Mērķtiecīgi šis pils saglabāšanas darbi sākušies ne agrāk kā 20. gs. sākumā. Pirmās darbības tika plānotas kampaņveidīgi, lai glābtu visapdraudētākās kompleksa daļas. Īsi pirms Pirmā pasaules kara Rietumu torni apjuma ar konusveida māla dakstiņu jumtu. Starpkaru periodā tika izauklēta ideja par pils vēsturiskā apjoma atjaunošanu, pagūstot īstenot vien Dienvidu torņa restaurāciju. 20. gs. pēdējā ceturksnī mūra sienu stiprināšanai izmantoja vienkārši pieejamus materiālus – cementa javu un rūpnieciski ražotus ķieģeļus, radot problēmas pils substances saglabāšanai ilgtermiņā. Mūsdienās pils konservācijas koncepcijā tiek pārstāvēta minimālas iejaukšanās pieeja, kas ļauj pēc iespējas lielākā apjomā saglabāt un eksponēt pieminekļa oriģinālo substanci un vēsturisko patinu.

2014.-2015. gadā Rietumu torņa Mestra zālē veikti apjomīgi un sarežģīti restaurācijas darbi: atjaunota no ķieģeļiem mūrētās zvaigzņu velves konstruktīvā noturība, nostiprināti slēgakmeņi, šuvojums un vēsturiskā apmetuma fragmenti. Veikto darbu augsto kvalitāti apliecina pēc restaurācijas saglabātā kultūrvēsturisko vērtību radītā kopuma noskaņa, sniedzot priekšstatu par autentisku, patinu ieguvušu viduslaiku interjeru. Mestra zālē ieklāta dēļu grīdas platforma un, lai mazinātu caurvēja pārnēsāto smilšu ietekmi uz vērtīgo interjeru, logailās ievietoti koka slēgi. Konservēta arī Rietumu torņa ārsiena, nostiprināti tornī iebūvēto kāpņu pakāpieni, aizpildot lielākos masas zudumus. Pie vītņu kāpnēm sienā iemontēta metāla marga apmeklētāju ērtībai. Tornis ir atguvis 1914. gadā jumta konstrukciju stabilitāti un vēsturisko māla dakstiņu segumu. Lai uzlabotu objekta pieejamību un vienlaikus mazinātu cilvēku radīto slodzi uz senajiem mūriem, izveidotas koka konstrukcijas kāpnes un platformas, kas ved uz Mestra zāli.

(L. Līse)

CONSERVATION OF THE WESTERN TOWER OF THE MEDIEVAL CĒSIS CASTLE

Address: Pils Square 11, Cēsis, Cēsis Administrative District

Owner: Cēsis Administrative District

Design by architects Artūrs Lapiņš, Miloslav Hanzl, Václav Girsas, works led by Rihards Platais, conservation by SIA AQUA Latvia, led by Madara Rasiņa, senior construction heritage restorer Inta Vanadžiņa, roof construction repair and slate cover of the roof by SIA Kurmis būvniecība

Financing: EUR 275,000.00 (Cēsis Administrative District, European Economic Area Financial Instrument)

Years: 2014-2015

The Medieval castle in Cēsis is one of the best known cultural monuments in Latvia, though purposeful work to preserve the ruins of the castle only began in the early 20th century. The first renovations were campaigns aimed at saving the most endangered parts of the complex. Shortly before World War I, the Western tower was covered with a cone-shaped clay tile roof. During the inter-war period, there was the thought of rebuilding the entire castle in its original shape, but only the Southern tower was restored in the event. During the last quarter of the 20th century, the brick walls of the castle were strengthened with easily available materials such as cement mix and industrial bricks, which made it more difficult to preserve the substance of the castle in the long term. Today the work is based on the principle of minimal intervention, thus making it possible to preserve and exhibit the original substance and historical patina of the monument.

Major and complicated restoration was conducted in the Master's Hall of the Western tower in 2014 and 2015, restoring the constructive strength of the vaulted brick ceiling, strengthening the stones, the seams and fragments of the historical plaster. The quality of the work is confirmed by the overall mood of the room that is based on cultural and historical values and offers an idea about an authentic and patinaed medieval interior. A platform of floorboards was installed in the Master's Hall, and the window apertures were closed with wooden shutters so as to limit damage caused by sand borne by the wind. The outer wall of the Western tower was also conserved, strengthening the steps of the internal stairwell and filling in larger areas that had been lost. The structure of the 1914 roof has been recovered, as has the historical clay tile cover. Wooden stairs and platforms lead to the Master's Hall so as to make the object more accessible while simultaneously reducing brick walls.

(L. Līse)

ALŪKSNES MUIŽAS PARKA ALEKSANDRA PAVILJONA RENOVĀCIJA

Adrese: Alūksnes muižas parks, Alūksnes novads, Alūksne

Īpašnieks: Alūksnes novada pašvaldība

Restaurācijas programma: būvmākslas objektu restauratore-vecmeistare Ināra Heinrihsone, AS "R.A.J.", darbu veicēji: AS "R.A.J.", IU "ROKAJS", monumentālās glezniecības restauratore-vecmeistare Zinaida Grīnfelde, monumentāli dekoratīvās tēlniecības objektu restaurators-vecmeistars Gunārs Grīnfelds

Informācija par finansējumu: 103 300,49 EUR (Eiropas kaimiņattiecību un partnerības instruments, Alūksnes novada pašvaldība)

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Aleksandra paviljons būvēts 18. gs. beigās pēc Burharda fon Fitinghofa pasūtījuma kā "vienreizējas lietošanas" būve. Tiek uzskatīts, ka tas veidots par godu cara Aleksandra I vizītei Alūksnē. Graciozā celtne būvēta no koka un bagātīgi apgleznota ar ornamentāliem un figurāliem gleznojumiem.

Ēka remontēta gan 19. gs. beigās, gan 20. gs. 60. gados. Apskatāmā atjaunošana sākās 21. gadsimta sākumā, kad arhitektes Ināras Heinrihsones vadībā daļēji tika nomainītas atsevišķas konstrukcijas un detaļas. Rīgas Celtniecības koledžas audzēkņi mācību procesa ietvaros veica apgleznoto paviljona griestu un citu detaļu attīrīšanu no uzslāņojumiem, nostiprināšanu un restaurāciju. Rodoties iespējai iegūt pārrobežu finansējumu, Alūksnes pašvaldība projektu aktualizēja un 2015. gada vasaras sākumā paviljona restaurācijas darbi tika pabeigti.

Veikta paviljona pamatu nostiprināšana un konstrukciju restaurācija, nomainot vai protezējot bojātos elementus, izgatavojot no jauna zudušās detaļas. Izveidota jauna jumta konstrukcija, tajā iestrādājot atsevišķus nebojātos oriģinālo konstrukciju fragmentus, izveidots jumta segums un jumtu vainagojošā spice ar karodziņu. Veikts akmens grīdas remonts, izveidota grīdas dēļu platforma. Būtisku darbu sadaļu veido gleznojumu un dekoratīvā krāsojumu restaurācija, kas norisinājās restauratoru-vecmeistaru Gunāra un Zinaīdas Grīnfeldu vadībā.

Darbu nobeiguma svētkos paviljona stūrus rotāja sarkana auduma drapērijas, kas, plīvojot vasaras vējā, piešķīra graciozajai būvei īpaši rotaļīgu noskaņu.

(D. Čoldere)

RENOVATION OF THE ALEXANDER PAVILION AT THE ALŪKSNE ESTATE

Address: Alūksne Estate Park, Alūksne, Alūksne Administrative District

Owner: Alūksne Administrative District

Restoration programme by construction and artistic object restorer Ināra Heinrihsone and, work by AS R.A.J., monumental painting restorer Zinaida Grīnfelde, monumental decorative sculpture restorer Gunārs Grīnfelds

Financing: EUR 103,300.49 (European Neighbourhood and Partnership Instrument, Alūksne Administrative District

Years: 2014-2015

The Alexander Pavilion dates back to the late 18th century, when it was commissioned by Burkhardt von Fittinghof. It is believed that it was originally meant for a single event – the visit of Tsar Alexander I to Alūksne. The graceful wooden building is richly decorated with ornamental and figurative paintings.

The building was renovated in the late 19th century and during the 1960s. The latest restoration began in the early 21 century, when some of the structures and details were replaced under the supervision of architect Ināra Heinrihsone. Students from the Rīga Construction College cleaned the painted ceilings and other details of the pavilion of years of grime as part of their training, also strengthening and restoring the details.

Transfrontier financing allowed the Alūksne local government to organise the restoration, which was finished early in the summer of 2015. The foundations were strengthened and the structures were restored by replacing or strengthening damaged elements. Those details that had disappeared were created anew. The workers constructed the new roof of the pavilion with a few undamaged fragments of the original structure, ensuring the roof cover and a little tower with a flag on top. The stone floor was renovated and a platform of floorboards was installed. Much of the work involved the restoration of paintings and decorative designs, which was entrusted to master restorers Gunārs and Zinaīda Grīnfelds.

At the celebration of the completion of the restoration, the corners of the pavilion were decorated with red draperies which, fluttering in the summer wind ensured a particularly playful element to the graceful building.

Foto: J. Zilgalvis, D. Kibilda, I. Gusta

(D. Čoldere)

VALMIERAS SVĒTĀ SĪMAŅA BAZNĪCAS TORŅA RENOVĀCIJA

Adrese: Valmiera, Bruņinieku iela 2

Īpašnieks: Valmieras Svētā Sīmaņa evaņģēliski luteriskā draudze
Projektēšana: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", arhitekts Artūrs Lapiņš, darbu veicējs: SIA "EKERS", SIA "SKĀRDA SERVISS", SIA "Pinecone", Sandra Priežčiekure zeltījuma restauratore-meistare, SIA "Fenikss-KO"

Informācija par finansējumu: 57 984,04 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Rietumu Bankas labdarības fonds, ziedojumi)

Restaurācijas gads: 2015.

Svētā Sīmaņa luterāņu baznīca ir viena no senākajām mūra kulta celtnēm Latvijā, tā celta 1283.-1287. gadā blakus Livonijas ordeņa pilij. Baznīca daudzkārt cietusi smagos ugunsgrēkos, tādēļ vairākas reizes pārbūvēta. Tāpat kā citi Latvijas viduslaiku dievnamu, arī Sv. Sīmaņa baznīca "modernizēta" pārveidojot torni – koka konstrukcijās būvēto barokālo nobeigumu ar galeriju tas ieguva 1778. gadā.

20. gs. 60. gados baznīca pārveidota par koncertu un izstāžu zāli. 1966. gadā izstrādāts baznīcas restaurācijas projekts un turpmākajos gados veikta pati restaurācija, tai skaitā torņa jumta un telpu remonts, iekārtots skatu laukums torņa galerijā.

1988. gadā draudze atgriezās savā dievnamā. 2014. gadā izstrādāts torņa renovācijas projekts, kura ietvaros 2015. gadā realizēti torņa konstrukciju protezēšana un apstrāde ar antiseptizējošu materiālu, jumta seguma un margu nomaiņa, grīdas nomaiņa galerijā, krāsojuma atjaunošana un torņa cokola apdares remonts. Lai nodrošinātu pieejamību, sagatavoti informatīvi materiāli brailrakstā un audioformātā, kā arī virtuāla torņa apskates tūre.

Veikto darbu rezultātā viena no raksturīgākajām Valmieras vēsturiskā centra zīmēm – Sv. Sīmaņa baznīca ar tās barokālo torni, atguva pienācīgu ārējo veidolu, nevis tikai jaunu vara skārda segumu, bet arī restaurētu un pārzeltītu 1813. gadā Limbažu vara kalēju meistara Reinharda darināto lodi un gaili, kas kopā ar atjaunoto vēsturisko pulksteņa ciparnīcu stāsta par pilsētas un baznīcas unikālo likteni.

(D. Čoldere)

RENOVATION OF THE TOWER OF THE CHURCH OF ST SIMON IN VALMIERA

Address: Bruņinieku Street 2, Valmiera

Owner: Valmieras St Simeon Evangelical Lutheran Church
Design by SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, architect Artūrs Lapiņš, work by SIA EKERS, SIA SKĀRDA SERVISS, SIA Pinecone, Sandra Priežčiekure, gilding restorer SIA Fenikss-KO

Financing: EUR 57,984.04 (European Regional Development Fund, Rietumu Bank Charity Fund, donations)

Year: 2015

The Lutheran Church of St Simon is one of the oldest stone houses of worship in Latvia, built between 1283 and 1287 alongside the castle of the Livonian Order in Valmiera. The church has suffered serious fire damage on many occasions and has been rebuilt several times.

Like other Medieval churches in Latvia, the Church of St Simon was "modernised" in 1778, when a Baroque gallery was added to the wooden steeple. During the 1960s, the church was turned into a concert and exhibition hall. A restoration project prepared in 1966 led to repairs of the roof and rooms of the tower, as well as the installation of a viewing platform in the tower gallery.

The congregation returned to its church in 1988. In 2014, a plan to renovate the tower was prepared, with the structures of the tower being reinforced and processed with antiseptics, the roof and railings being replaced, the floor of the gallery being replaced, the paint being restored, and the finishing of the foundation of the tower being renovated. Informative materials were prepared in Braille and in audio format so as to ensure for all visitors to the church. A visual tour of the tower has also been produced.

The work ensured that one of the most vivid elements of the historical centre of Valmiera – the Church of St Simon with its Baroque tower – regained its appropriate appearance, with a new copper tin roof and a restored and re-gilded ball and rooster that were originally made by a copper carving master in Limbaži, Reinhard. The ball and rooster are now back on top of the steeple, and together with a unique clock, they speak to the unique destiny of the church and the city in which it is found.

(D. Čoldere)

Foto: no VKPAI arhīva

ĀRAIŠU LUTERĀNU BAZNĪCAS FASĀDES RENOVĀCIJA

Adrese: Amatas novads, Drabešu pagasts, Āraiši

Īpašnieks: Āraišu evaņģēliski luteriskā draudze

Projektēšana: SIA "Pastorāts", arhitekte Helēna Dekante, restaurācijas darbi: SIA "CeltCom", izpildījuma kvalitātes kontrole: mācītājs Ainis Ozoliņš

Informācija par finansējumu: 60 779,40 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Āraišu evaņģēliski luteriskā draudze)

Restaurācijas gads: 2014.-2015.

Pēc nostāstiem spriežot, Āraišu baznīcas būvvesture aizsākusies jau 13. gs., bet senākais ēkas attēls ir zināms no 1691. gada. Savu pašreizējo apjomu ar torni, plašāku prezbiterija telpu un sakristeju dievnams ieguva pakāpeniski, 1791. un 1879. gadu pārbūvju rezultātā. Baznīca ir vienjoma garenbūve ar nelielu torni, un kopā ar mācītājmuižu veido harmonisku arhitektūras ansambli.

2007. gadā, īstenojot torņa renovācijas projektu, tika aizsākts mērktiecīgs dievnama saglabāšanas un atjaunošanas process. Secīgi 2008. gadā atjaunots māla dakstiņu jumta segums, bet 2014.-2015. gadā kārta veicamo darbu sarakstā bija pienākusi baznīcas fasādēm.

Restaurācijas laikā veikts baznīcas fasāžu apmetuma remonts: nokalts atslāņotais un bojātais sienu apdares slānis un agrākie, neatbilstoša sastāva labojumi, uzlikts jauns kaļķu javas apmetums. Fasādes krāsotas saskaņā ar 2010. gadā veiktās krāsojuma izpēti datiem (arhitekts Harijs Gailis, interjeriste Ingrīda Gaile). Restaurētas 19. gs. sākuma ārdurvis un vēsturiskie logi, zudušās detaļas atjaunojot pēc uzmērījumiem. Logailu iekšpusē ievietotas pilnstikla ziemas logu vērtnes, kas vasaras laikā atveramas. Mitruma novēršanai planēts zemes uzaugums gar baznīcas ārsienām. Renovācijā izmantoti tradicionālie materiāli uz kaļķu un līmeņa bāzes. Darbi pieminekļi īstenoti augstā kvalitātē, noslēdzot fasāžu un jumta saglabāšanas projektus. Nākotnē restaurācijas darbi veicami arī pieminekļa iekšējās telpās.

(L. Līse)

RENOVATION OF THE FAÇADE OF THE ĀRAIŠI LUTHERAN CHURCH

Address: Āraiši, Drabeši Parish, Amata Administrative District

Owner: Āraiši Evangelical Lutheran Church

Design by SIA Pastorāts, architect Helēna Dekante, restoration by SIA CeltCom, quality control by the Rev Ainis Ozoliņš

Financing: EUR 60,779.40 (European Regional Development Fund, congregation of the Āraiši Evangelical Lutheran Church)

Years: 2014-2015

Legend suggests that the history of the church at Āraiši dates back to the 13th century, but the earliest image of the building was produced in 1691. The church gained its current appearance, with a tower, a larger presbytery room and a sacristy over the course of time and through major reconstructions in 1791 and 1879. The church has a small tower and, with the manse, puts together a harmonic architectural ensemble.

Renovation of the church tower in 2007 led to the start of a purposeful project aimed at preserving and restoring the church. The clay tile roof was renovated in 2008, and the façades of the church were renovated in 2014 and 2015. The façades were cleaned of damaged layers of finishing, with earlier and inappropriate repairs being reversed. The façades were finished with lime grouting and then painted in accordance with data from a study of their initial colour that was conducted in 2010 by architect Harijs Gailis and interior designer Ingrīda Gaile. The door, which dates back to the early 19th century, was restored, as were the historical windows. Lost elements were restored on the basis of measurements. The glass windows can be opened during the summer. Earthworks were performed around the outer walls of the church to deter moisture. The restorers used traditional materials based on lime and flax oil. The work was done at a very high level of quality, thus concluding the preservation of the façades and roof. In future, the interior of the house of worship also should be restored.

(L. Līse)

Foto: D. Kibilda

DZĪVOJAMĀS ĒKAS VENTSPILĪ, TIRGUS IELĀ ATJAUNOŠANA

Adrese: Turgus ielā 11, Ventspilī

Īpašnieks: Aldis Ābele

Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, projektēšana:

SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", arhitekta Marina Mihailova

Informācija par finansējumu: pašfinansējums, Valsts kultūrkapitāla fonds

Restaurācijas gads: 2003.-2015.

Nams turgus ielā 11 ir viens no retiem reprezentablas baroka laikmeta Kurzemes pilsētu dzīvojamās ēkas paraugiem turgus laukuma apbūves kontekstā. Izpētes laikā atklāts ievērojams daudzums 17.-19. gs. monumentālās glezniecības artefaktu un būvmākslas reliktu. Padomju laikos izmantota daļēji, ilgstoši pienācīgi neapsaimniekota, ēka bijusi kritiskā avārijas stāvoklī.

Ēkai nonākot privātīpašumā, tika uzsākta tās izpēte, rekonstrukcijas projekta izstrāde, nepieciešamo inženierkomunikāciju projektēšana un izbūve (2004.), nevērtīgās apbūves demontāža un palīgēkas jaunbūve (2003.-2005.), paralēli tam turpinot dzīvojamās ēkas interjeru izpēti un dzīvojamās ēkas rekonstrukcijas-restaurācijas projekta detalizāciju. Laikā no 2004. līdz 2014. gadam ēka tika pakāpeniski rekonstruēta par viesu namu un restorānu, veicot ēkas fasāžu, vēsturiskā plānojuma pamatstruktūras un nozīmīgu interjera elementu (manteliskursteņa, griestu un sienu koka elementu un to gleznojumu, durvju, mūra sienu apdares u.c.) restaurāciju. Pēc īpašnieka iniciatīvas uz ēku pārvietots valsts nozīmes mākslas piemineklis – 18. gs. ārdurvis (valsts aizsardzības Nr. 4556) no sagruvušās ēkas Baznīcas ielā 8, Ventspilī, ko īpašnieks ir restaurējis, un kas tagad rotā ēkas Turgus ielas fasādi.

Veikta vecākās ēkas daļas telpu restaurācija, atjaunojot plānojumu, restaurējot senos apgleznotos siju griestus, iebūvējot interjerā rekonstruētu melni glazētu podiņu krāsni, veicot telpu sienu apdares restaurāciju, iekārtojot stilistiski un funkcionāli atbilstošu interjeru restorāna vajadzībām.

(P. Blūms)

Foto: J. Presņikovs, I. Apmane

RESTORATION AND RECONSTRUCTION OF A RESIDENTIAL BUILDING, TIRGUS STREET, VENSTPILS

Address: Turgus Street 11, Ventspils

Owner: Aldis Ābele

Architectural and artistic inventory and design by SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, architect Marina Mihailova

Financing: self-financing, State Culture Capital Fund

Years: 2003-2015

The building at Turgus Street 11 is one of very few Baroque-era residential buildings in the towns of Kurzeme to remain representable as an element of a former market square. Specialists found a great many artefacts of monumental paintings from the 17th to the 19th century, as well as relics of the original structure. The building was used in part during the Soviet era, poorly managed and in very bad shape. When the building was bought by a private owner, research work began to develop a reconstruction plan. The necessary engineering and communications elements were installed (2004), unimportant parts of the structure were dismantled and an ancillary building was erected (2003-2005), and the interiors of the residential building were examined so as to detail the project for its reconstruction and restoration. Between 2004 and 2014 the building was gradually turned into a guesthouse and restaurant, with full restoration of its façades, historical structure and major interior elements such as the chimney, wooden elements and painted areas of ceilings and walls, doors, plastering on the stone walls, etc. The owner of the building bought an artistic monument of historical importance – an 18th century outer door (No. 4556) from a collapsed building at Baznīcas Street 8 in Ventspils. The owner restored it, and the door now decorates the façade of the building in Turgus Street. The oldest part of the building was restored to renew its layout, restore the old painted beam ceiling, install a reconstructed black-glazed tiled stove, restore the finishing of the interior walls, and to organise the interior in stylistic and functional terms for the needs of the restaurant.

(P. Blūms)

VĒSTURISKĀS BANGERTA VILLAS RESTAURĀCIJA

Adrese: Pils iela 5, Kuldīga, Kuldīgas novads

Īpašnieks: Kuldīgas novada pašvaldība

Arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija, projektēšana: SIA "Arhitektoniskās izpētes grupa", arhitekts Liesma Markova, darbu veicēji: SIA "RERE 04", SIA "Būvfirma INBUV", būvuzraudzība: SIA "Būves un būvsistēmas"

Informācija par finansējumu: 1 03 622,29 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, valsts budžeta dotācija, Kuldīgas novada pašvaldība)

Restaurācijas gads: 2011.-2014.

Leģenda vēstī, ka Kuldīgas muzeja ēka esot iegādāta pasaules izstādē Parīzē. Tā dēvētajā "šveiciešu stilā" celto koka celtni kāds kapteinis Bangerts noskatījies Parīzē pasaules izstādes laikā, kur tā kalpojusi kā Krievijas ekspozīcijas administratīvais korpuss. Liktenis bijis labvēlīgs un ēka līdz mūsdienām saglabājusi gandrīz nemainīgu pirmatnējo izskatu. No Parīzes Bangerts savu kāzu dāvanu mīlotajai esot vedis uz Liepāju. No turienes ēka tālāk ceļojusi uz Kuldīgu, kur nokļuvusi ap 1906. gadu. Parīzē koka būvei bijuši tikai divi stāvi. Kuldīgā tā tikusi pie vēl viena stāva, pieprojektēts pirmais no mūra, uz kura paviljons uzslēts.

2014. gadā tika pabeigta vēsturiskās Bangerta villas (tagadējais Kuldīgas novada muzejs), restaurācija jaunu un inovatīvu muzeja pakalpojumu izveidei, saglabājot tās kultūrvēsturisko vērtību un izveidojot to par vēstures, pētniecības, mākslas, restaurācijas centru. Muzeja ēkā atjaunotas tapetes, sienu, griestu un grīdas vēsturiskais krāsojums, restaurētas durvis, kāpnes un izgatavoti trūkstošie elementi, veikta krāšņu restaurācija un inženierkomunikāciju rekonstrukcija. Otrā stāvā izveidota ekspozīcija dzīvoklis, kurā iespējams ielūkoties 20. gadsimta sākuma turīga kuldīdznieka ikdienā: ēdamistabā, dāmas buduārā, mūzikas salonā.

(P. Blūms)

RESTORATION OF THE HISTORICAL BANGERTS VILLA

Address: Pils Street 5, Kuldīga, Kuldīga Administrative District

Owner: Kuldīga Administrative District

Architectural and artistic inventory and design by SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, architect Liesma Markova, work by SIA RERE 04, Būvfirma INBUV, oversight by SIA Būves un būvsistēmas

Financing: EUR 103,622.29 (European Regional Development Fund, national budget subsidy, Kuldīga Administrative District)

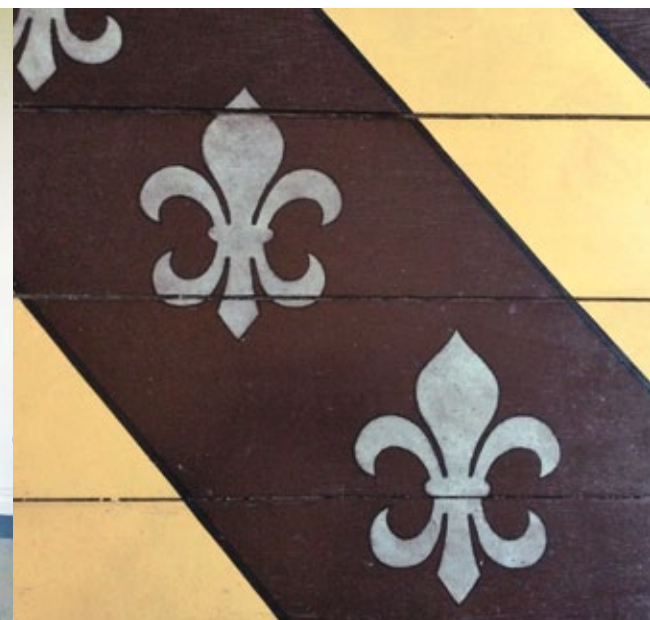
Years: 2011-2014

Legend tells us that the building of the Kuldīga Museum was bought at the World Expo in Paris. The "Swiss style" wooden building was noticed by Captain Bangerts at the exhibition, where it served as the administrative building of Russia's exhibit. Fate was favourable, and the building has preserved its initial look almost entirely. It is said that Bangers brought the building to Liepāja as a gift for his beloved woman. From there, the building was sent to Kuldīga sometime around 1906. The building in Paris had only two stories, but another was added in Kuldīga – the stone structure upon which the pavilion was built.

Restoration of the historical Bangerts Villa (now the Kuldīga Administrative District Museum) was completed in 2014, the aim being to ensure new and innovative museum services while preserving the cultural and historical values of the building and turning into a centre for history, research and art restoration. Wallpaper, the historical paint on walls, ceilings and floors and stairwells were all renovated, missing elements were replaced. Stoves were restored and engineering and communications systems were updated. The flat on the second floor represents the life of a wealthy resident of Kuldīga at the beginning of the 20th century – a dining room, a ladies' boudoir and a music salon.

(P. Blūms)

Foto: B. Ekere

DURVJU RESTAURĀCIJA KULDĪGĀ

Adrese: Kuldīgas pilsētas vēsturiskais centrs

Darbu veicēji: Kuldīgas novada pašvaldības Restaurācijas centrs, konsultants būvgaldniecības izstrādājumu restaurators-speciālists Jānis Mertens

Informācija par finansējumu: Valsts kultūrkapitāla fonds, Kuldīgas novada pašvaldība, ēku īpašnieki

Restaurācijas gads: 2010.-2015.

Kuldīgas Restaurācijas centrs veidots pēc Kuldīgas novada Domes iniciatīvas ar Norvēģijas finansiālu atbalstu kā koka restaurācijas darbnīca. Tā darbības mērķis ir nodrošināt Kuldīgas vecpilsētas kultūrvēsturiskā mantojuma autentiskuma saglabāšanu nākamajām paaudzēm, veicot konservācijas un restaurācijas darbus atbilstoši mūsdienu prasībām un konsultējot iedzīvotājus par vēsturisku ēku saglabāšanu un uzturēšanu. Kopš darbības uzsākšanas 2010. gadā, nodrošināta nozīmīgu vecpilsētas ēku koka būvgaldniecības detaļu saglabāšana, īstenota durvju glābšanas programma.

Logiem un durvīm pilsētvidē, bez to praktiskās funkcijas, ir arī svarīga filozofiska nozīme. Tieši durvju estētiskajai kvalitātei vairāku gadsimtu garumā cilvēks ir pievērsis vislielāko uzmanību. Durvis ir vieta ēkas fasādē, kuras atverot mēs nokļūstam citā sajūtu pasaulē, robeža starp publisko un privāto telpu, starp zināmo un nezināmo.

Kuldīga ir ieguvusi jaunu izpratni par autentisku, unikālu kultūrvēsturisku vērtību saglabāšanas iespējām, starptautiski atzītu profesionālu restaurācijas prasmju lietojumu un kvalitātīvu, vietas identitāti apliecinošu telpiskās vides saglabāšanas modeli. Kuldīga ir mainījusi savu pilsētvides seju, apliecinot, ka katrai detaļai publiskajā ārtelpā ir nozīme pilsētas tēla attīstībā un kultūrvēsturisku vērtību kopuma radītās noskaņas veidošanā.

(J. Dambis)

RESTORATION OF DOORS IN KULDĪGA

Address: Historical centre of Kuldīga

Work: Kuldīga Administrative District Restoration Centre, consultant and restorer of construction objects Jānis Mertens

Financing: State Culture Capital Fund, Kuldīga Administrative District, owners of buildings

Years: 2010-2015

The Kuldīga Restoration Centre was set up at the initiative of the Kuldīga Administrative District Council with financial support from the Norwegian government. It focused particularly on the restoration of timber objects and seeks to ensure the preservation of the authenticity of the cultural and historical aspects of the oldest part of Kuldīga for future generations, also engaging in conservation and restoration work in accordance with modern demands. The centre also provides consultations to local residents on the preservation and maintenance of historical buildings. Since the launch of the centre in 2010, many details of wooden buildings in the old town have been preserved. There is a special programme to rescue doors.

Along with their practical functions, windows and doors in an urban environment have an important philosophical meaning. The aesthetic qualities of doors have attracted the greatest attention during the course of several centuries. Doors are part of a building's façade, and when we open them, we arrive in a different world of emotions, with boundaries between the public and the private and between the known and the unknown.

People in Kuldīga have gained a new understanding of the preservation of authentic and unique cultural and historical values, the internationally recognised high-quality skills among professional restorers, and a model that preserves a spatial environment that confirms the visual identity of the location. Kuldīga's urban appearance has changed, confirming that the set of cultural and historical values creates new moods.

(J. Dambis)

Foto: no VKPM arhīva

REMTE MUIŽAS MEDĪBU TORŅA RESTAURĀCIJA

Adrese: Brocēnu novads, Remtes pagasts, Remtes muiža

Īpašnieks: Latvijas valsts Zemkopības ministrijas personā, lietotājs: AS “Latvijas Valsts meži”

Projektēšana: SIA “L. Šmita arhitektu birojs”, galvenais būvuzņēmējs: AS “Būvuzņēmums Restaurators”, restaurācijas darbu vadītājs: Juris Pavlovs, piesaistītie speciālisti: monumentālās glezniecības restauratore Ieva Rozentāle, skārdnieku amata meistari Indulis Lange un Agris Zeidlers

Informācija par finansējumu: 62 727,00 EUR (AS “Latvijas Valsts meži”)
Restaurācijas gads: 2014.

Neogotiskais Medību tornis Remtes muižas parka arhitektūru papildināja 19. gs. vidū. Domājams, tas uzbūvēts vienlaikus ar pilī notikušajiem pārbūves darbiem. Restaurācijas darbu laikā uz pirmā stāva telpas velvju ribām atrasti ieskrāpēti vairāki gadskaitļi. Senākais no tiem veikts 1859. gadā, kas ļauj iezīmēt ēkas būvniecības laika vēlāko robežu.

Cilindriskās formas tornis atrodas uz mākslīga paugura. Cokolstāvs un atbalsta siena mūrēti no laukakmeņiem, bet korpusa ķieģeļu mūra sienas no ārpuses apšūtas ar šūnakmeni. Neregulāro šūnakmens apdari papildina no māla ķieģeļiem izmūrētas logu un durvju aillas, dzegas un gotiska arkartūras josla torņa augšdaļā.

Laika gaitā Medību tornis vairākkārt remontēts. Telpas regulāri pārkrāsotas, bet 20. gs. 60. gados notikuši plašāki glābšanas darbi: nomainīts jumts, ievilkta elektrība, labots apmetums un aizdarītas plaisas kā arī izgatavoti jauni logi un durvis. Tolāik jau bija zudis parapets ar dzeguļiem torņa vainagā.

Pašējā torņa tuvumā icaugušo koku lapotnes ilgstoši aizēnoja ēku, kas veicināja bioloģiskā apauguma veidošanos uz mūru virsmas, bet sakņu sistēma deformēja pamatus, radot plaisas. Iepriekšējo remontu laikā izmantotie neatbilstošie materiāli (cementa java, smilšakmens u.c.) ietekmēja ne tikai pieminekļa vizuāli estētisko tēlu, bet arī veicināja lielāku izdrupumu rašanos. Telpās lielā mitruma dēļ uz sienām bija novērojami izsāļojumi un aļģu apaugums, bet liecības par sākotnējo polihromo krāsojumu vairs tikpat kā nebija saskatāmas.

2014. gada restaurācijas laikā ir atīrīti torņa mūri, nostiprināts apmetums un šūnakmens apdare, veikti pielabojumi ar atbilstoša sastāva javu, tās komponentes noteiktas laboratoriskās izpētes. Medību tornim pilnībā nomainītas satrupējušās jumta konstrukcijas un ieklāts jauns cinkotā skārda segums. Stikla pakešu logi aizstāti ar metāla režģa slēģiem. Interjerā ne tikai atjaunots apmetums, bet atīrīts un nostiprināts arī sākotnējais krāsojuma slānis, kas otrā stāva telpas kupola griestos ļauj nolasīt iluzora gleznojuma fragmentus.

(L. Lūse)

RESTORATION OF THE HUNTING TOWER AT THE REMTE ESTATE

Address: Remte Estate, Remte Parish, Brocēni Administrative District

Owner: Latvian Ministry of Agriculture, used by AS Latvijas Valsts meži (Latvian State Forests)

Design by SIA L. Šmita arhitektu birojs, general contractor AS Būvuzņēmums Restaurators, head of restoration Juris Pavlovs, monumental painting restorer Ieva Rozentāle, tin masters Indulis Lange and Agris Zeidlers

Financing: EUR 62,727.00 (AS Latvian State Forests)

Year: 2014

The neo-Gothic hunting tower was added to the park of the Remte Estate in the mid-19th century, presumably during a reconstruction of the castle itself. During the latest restoration, several scratched year numbers were found on the ribs of the vaults of a room on the first floor of the building. The oldest is 1859, which helps to determine the latest boundary of the construction of the building.

The cylinder-shaped tower is on a manmade hillock. Its plinth level and support walls are made of boulders, and the walls are made of bricks and stone and covered with travertine. The irregular finish is supplemented with window and door apertures and cornices that are finished with clay bricks, as well as a Gothic band at the top of the tower.

The hunting tower has been renovated several times over the course of time, with the interiors repainted regularly. There were more extensive conservation efforts during the 1960s, when the roof was replaced, electricity was installed, the plastering was fixed, cracks in the wall were filled in, and new doors and windows were installed. The parapet and cornices at the crown of the tower were already lost at that time.

The trees that surround the tower cast shadows on the building for a long time, thus facilitating biological plants on the stone surface, with the roots of the trees deforming the foundations of the tower and creating cracks. Inappropriate materials (cement mix, sandstone, etc.) that were used in previous renovations affected the monument's visual and aesthetic appearance, but they also facilitated greater deterioration of the tower. Humidity in the rooms led to salt deposits and algae, and evidence of the original polychrome colours was all but gone.

The 2014 restoration involved a cleaning of the tower's walls, strengthening the plaster and the travertine finish. Appropriate grout was used, with components determined by laboratory research. The rotted roof structures of the hunting tower were completely replaced, and a new zinc and tin roof was installed. The glass packet windows were replaced with metal shutters. The plastering of the interior was renewed, and the initial layer of paint was cleaned and fastened. This makes it possible to see fragments of an illusory painting on the ceiling of the second-floor cupola.

(L. Lūse)

Foto: "L. Šmita arhitektu birojs"

BAUSKAS PILS JAUNĀS DAĻAS ATJAUNOŠANA

Adrese: Bauskas novads, Bauska, Pilskalns

Īpašnieks: Bauskas novada pašvaldība

Projektētājs: SIA "Arhitektes Ināras Caunītes birojs, arhitekte Ināra Caunīte, SIA "Girsa a.t." (Čehija), arhitekti Miloslavs Hanzls (Miloslav Hanzl), Vāclavs Girsas (Václav Gírsa), krāšņu rekonstrukcijas projekti – mākslas zinātniece Ina Līne. Darbu veicēji: I/U "Miloš Gavenda – restaurator", SIA "Akmens apstrādes centrs AKM", SIA "Intarsija", SIA "Emerem", SIA "Vesta ABM", apakšuzņēmēji SIA "SP" (Čehija), SIA "Kvēle", SIA "EKC", SIA "AR BO"

Informācija par finansējumu: 1 978 585,02 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Latvijas valsts budžeta dotācija, Bauskas novada dome)

Restaurācijas gads: 2011.-2014.

Livonijas ordeņa cietoksnis un vēlākā Kurzemes hercogu rezidence Bauskā sāka būvēt 15. gs. pirmajā pusē. Livonijas ordeņa cietoksnis bija kastelas tipa neregulāra četrstūra būve ar pieciem torņiem ar pagalma pusē piebūvētas ēkas garnizona vajadzībām. Priekšpils teritoriju 16. gs. otrajā pusē hercogs Gothards Ketlers izraudzījās par savas rezidences celšanas vietu. To veidoja ap pagalmu grupēti divstāvu korpusi ar diviem stūru torņiem Austrumu pusē. Austrumu fasādī greznoja trīspakāpju zelminis. Hercoga rezidences korpusa ārsienas sedza ģeometriskā sgrafito apmetums – renesanses un manierisma akmens kvadru iluzors atēlojums, to papildināja akmens kaluma rotājumi. 1705.gadā pili uzspriecināja. 1976.-1992., 1996.-1997. gadā veikta arheoloģiskā izpēte. 1973. gadā sāka pakāpeniska Jaunās pils atjaunošana, kas atsākta 20. gs. nogalē un turpinās līdz mūsdienām.

2014. gadā Bauskas pils jaunajā daļā dienvidu korpusa sardzes telpā (vārtu ejā) veikta grīdas flīžu konservācija. Tajā rekonstruēts pārsegums un griestu apdare, divas podiņu krāsnis un kamīns. Telpā saglabāties oriģinālais māla flīžu grīdas segums un kādreizējās starpsienas apakšējās daļas fragmentus.

2014.gadā veikta oriģinālā grīdas seguma konservācija, māla flīžu sadrupušos fragmentus salīmējot ar atbilstoša sastāva (uz māla bāzes) un tonalitātes masu. Apsekošanas laikā apstrādāts viss grīdas laukums.

2011. gadā, arheoloģiskajos izrakumos, atsegtais Bauskas pils jaunās daļas pagalma bruģis bija deformējies un vietām zudis, bojātas no dolomītakmens veidotās lietus ūdens teknes. Lai pagalma segums būtu piemērots visiem muzeja apmeklētājiem, t.sk. cilvēkiem ratiņkrēslā, bija nepieciešama bruģa rekonstrukcija.

Pagalma bruģa restaurācijas un rekonstrukcijas laikā nodrošināta oriģinālo bruģa un lietus ūdens reņu posmu saglabāšana un restaurācija laukumos gar pils Dienvidu korpusu, pretī ieejai pils vecākajā daļā un pretī Austrumu korpusam. Pārējā pagalma daļā veikta bruģa rekonstrukcija atbilstoši paredzamajai seguma noslodzei. Pie pils galvenajiem vārtiem izbūvēts ar plienakmeņiem bruģēts dienesta stāvlaukums un grantēts celiņš.

(P. Blūms)

Foto: no VKPPI arhīva

RESTORATION OF THE NEW PART OF THE BAUSKA CASTLE

Address: Pilskalns, Bauska, Bauska Administrative District

Owner: Bauska Administrative District Council

Design by SIA Arhitektes Ināras Caunītes birojs, architect Ināra Caunīte, Girsa a.t. (Czech Republic), architects Miloslav Hanzl, Václav Gírsa, art historian Inta Līne (stoves), work by Miloš Gavenda –restaurator, SIA Akmens apstrādes centrs AKM, SIA Intarsija, SIA Emerem, SIA Vesta ABM, apakšuzņēmēji SIA SP (Czech Republic), SIA Kvēle, SIA EKC, SIA AR BO

Financing: EUR 1,978,585.02 (European Regional Development Fund, national budget subsidy, Bauska Administrative District Council)

Year: 2011-2014

Work on the Livonian Order fortress began during the first half of the 15th century. The building would later become the residence of the dukes of Courland. The fortress was an irregular rectangular building with five towers and an additional building in the yard that was used by the garrison. The forecastle territory was chosen by Duke Gotthard Kettler during the latter half of the 16th century for the construction of his residence. It is a two-story structure with two corner towers on the Eastern side. The Eastern façade was decorated with a three-level pediment. The outer walls were plastered with geometric sgraffito, which represented an illusory appearance of Renaissance and Mannerism stone quads. The castle was blown up in 1705. Archaeological work was done in its area between 1976 and 1992 and in 1996 and 1997. Restoration of the New Castle began in 1973, continued gradually, was begun anew late in the 20th century, and continues to this very day.

The floor tiles of the guard room (gate entrance) of the Southern wing of the Bauska Castle were conserved in 2014, also reconstructing the roof and ceiling, two tiled stoves and a fireplace. The clay tiles in the room are the originals, and there is a fragment of the bottom part of a former inside wall there. The original floor was conserved, and crumbled fragments of the tiles were glued together on a basis of clay and with appropriate tonality. The entire floor was conserved.

The paving stones of the new part of the Bauska Castle that were found during a 2011 archaeological excavations was deformed and lost in parts. Rainwater drainage pipes made of dolomite damaged the paving stones. It had to be reconstructed so that the yard is appropriate for all visitors, including people in wheelchairs. The original paving stones and rainwater pipes were preserved and restored along the Southern wing of the castle, opposite the main entrance to the older part of the castle, and opposite the eastern wing. Elsewhere in the yard, the paving stones were reconstructed in accordance with the loads that they were expected to bear. A parking lot for employees was installed outside the main gate of the castle, with a gravelled pathway leading to the building.

(P. Blūms)

ELEJAS MUIŽAS PARKA TĒJAS NAMIŅA RESTAURĀCIJA

Adrese: Jelgavas novads, Elejas pagasts, Eleja

Īpašnieks: Jelgavas novada pašvaldība

Projektētājs: SIA "Nams 3", arhitekts Ēriks Cērpiņš, būvuzņēmējs:

AS "Būvuzņēmums Restaurators", restaurācijas darbu vadītājs: Valdis

Uzariņš, restaurācijas darbu uzņēmējs: SIA "Būvfirma INBUV",

atbildīgais restaurators: Juris Pavlovs. Piesaistītie speciālisti: glezniecības

un polihromā koka restauratore Saiva Kuple, monumentālās glezniecības

restauratore Zane Kēlere, Zaļenieku arodvidusskolas restaurācijas

asistenta profesijas absolventi un 3. kursa studenti, projekta partneris:

Norvēģijas Kultūras mantojuma pētniecības institūts

Informācija par finansējumu: 377 606,69 EUR (Eiropas Ekonomikas zonas

finansu instruments, valsts budžeta dotācija, Jelgavas novada pašvaldība,

Kultūras pieminekļu izpētes, glābšanas un restaurācijas programma)

Restaurācijas gads: 2015.

Elejas muižas ansamblis ziedu laikos ir bijis viena no spilgtākajām Kurzemes hercogistes klasicisma arhitektūras un kultūras dzīves pērlēm. Aiz pils parka, lauces taciņas galā esošais Tējas namiņš ir viena no redzamākajām Elejas muižas parka vietzīmēm. Tas uzbūvēts 19. gs. sākumā, vienlaikus ar pili, un divreiz pārbūvēts. Pirmo reizi 19. gs. vidū, izveidojot stāvo četrslīpu jumtu ar lielajam koka staba balstītajām pārkarēm un eksotiskiem iluzoro ornamentu rotājumiem, bet otro – 1863. gadā, kad ēkas Ziemeļu pusē izbūvējot nelielu piebūvi ar iedziļinātu grīdas līmeni un paaugstinātiem griestiem, tajā novietota Kurzemes hercogienes Dorotejas skulptūra (marmors, 1827. gads, tēlnieks Eduards Smits fon der Launics, 1797-1869). Jumta konstrukcijas labotas 1894. gadā, par ko liecina restaurācijas laikā atklātie uzraksti uz koka sijām un spārēm. Pēc agrārās reformas muiža nonāca Latvijas valsts īpašumā. 1933. gadā. Pirmā pasaules kara laikā daļēji izpostīto hercogienes Dorotejas skulptūru pārvietoja uz Rīgu, bet Tējas namiņš bez pienācīgas aprūpes pārdzīvoja gan Otro pasaules karu, gan Padomju gadus, ar laiku zaudējot aizvien vairāk oriģinālās substances. Avārijas stāvoklī esošais kultūras piemineklis 2015. gadā beidzot sagaidīja tik ļoti nepieciešamo restaurāciju.

Līdzīgs nolaidības un aizmirstības pilns liktenis raksturoja arī otru kultūras pieminekli – arkveida ampīra stila mūra žogu, kas ieskauj parka teritoriju. Zoga sākumā iemūrēts sens kulta priekšmets – dubumakmens.

Restaurācijas procesā izpildītāji maksimāli centās saglabāt pieminekļu autentiskumu, no jauna izbūvējot un nomainot tikai tās detaļas un konstrukcijas, kuru saglabāšana vairs nebija iespējama. Lai tējas namiņa ēkai piešķirtu vēsturiskajam atbilstošu veidolu, pēc seniem fotoattēliem rekonstruētās plašās stikla durvis ar sarežģīto spraišļojumu un pārkaru balsta stabi.

(L. Lūse)

RESTORATION AND PRESERVATION OF THE TEAHOUSE AT THE PARK OF THE ELEJA ESTATE

Address: Eleja, Eleja Parish, Jelgava Administrative District

Owner: Jelgava Administrative District

Design by architect Ēriks Cērpiņš, SIA Nams 3, contractor AS

Būvuzņēmums Restaurators, director Valdis Uzariņš, restoration by

SIA Būvfirma INBUV, senior restorer Juris Pavlovs, painting and

polychrome wood restorer Saiva Kuple, monumental painting restorer

Zane Kēlere, graduates and 3rd year assistant students at the Zaļenieki

Vocational School, project partner Norwegian Cultural Heritage

Research Institute

Financing: EUR 377,606.69 (European Economic Area Financial

Instrument, national budget subsidy, Jelgava Administrative District,

Cultural Monument Research, Rescue and Restoration Programme)

Year: 2015

The building ensemble of the Eleja Estate at one time was one of the most brilliant examples of Classicism-age architecture and culture in the Duchy of Courland. The teahouse that is at the end of the path in the castle park is one of the most visible elements thereof. It dates back to the early 19th century, when the castle itself was built, and the teahouse has been reconstructed twice. The first time was in the mid-19th century, when a steep four-sided roof was installed with large eaves supported by wooden poles and exotic and illusory ornamentation. The second time was in 1863, when a small annex was added to the northern side of the teahouse, with a lowered floor and a heightened ceiling to contain a sculpture of the Duchess of Courland, Dorothea (marble, 1827, sculptured by Eduard Schmidt von der Launitz, 1797-1869). The structure of the roof was repaired in 1894, as is seen in carvings on the wood beams of the teahouse that were discovered during the restoration. After agrarian reforms in inter-war Latvia, the estate was taken over by the Latvian state. In 1933, the sculpture of Duchess Dorothea, which had been slightly damaged during World War I, was moved to Rīga, and the teahouse itself survived World War II and the Soviet occupation with little care being devoted to it. This meant that much of its original substance was lost. In 2015, the teahouse was all but collapsing, and that is when it finally awaited its very necessary restoration.

Similar carelessness and apathy also harmed the second cultural monument at the estate – the arched Empire-style stone wall that surrounds the park. An ancient cult object, a hollowed stone, is part of the beginning of the wall. The restoration involved a maximal effort to preserve the authenticity of the monuments, rebuilding and replacing only details and structures which could no longer be preserved.

(L. Lūse)

RUNDĀLES PILS RESTAURĀCIJA

Adrese: Rundāles novads, Rundāles pagasts, Pilsrundāle

Īpašnieks: Finanšu ministrija VAS "Valsts nekustamie īpašumi" personā
Restaurācijas darbu veicēji: Kultūras pieminekļu restaurācijas
projektēšanas kantoris, Zinātniskās restaurācijas pārvalde
(līdz 1992. gadam), IU "Rokajs", SIA "Intarsija", IK "Koks A.S."

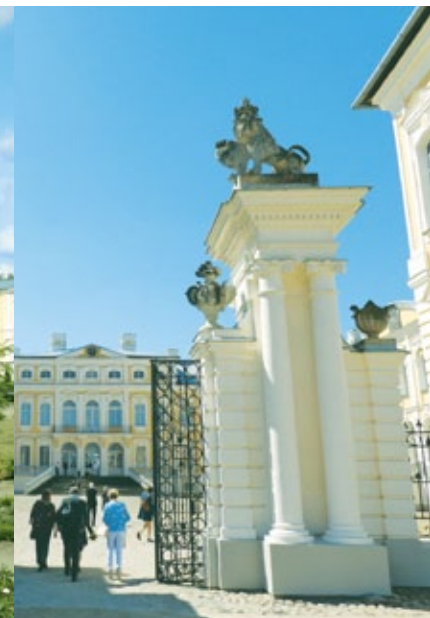
Informācija par finansējumu: 8 420 495,00 EUR (valsts budžeta
piešķirums, Borisa un Ināras Teterevu fonds, ziedojumi, Borisa Tetereva
ziedojums, Eiropas Reģionālās attīstības fonds, Pieminekļu izpētes un
glābšanas programma)

Restaurācijas gads: 1974.-2015.

Rundāles pils ir lielākais un greznākais muižas ansamblis Latvijā, daudzu izcilu mākslas un kultūras vērtību krātuve. Pils projektu Krievijas galma arhitektam Frančesko Bartolomeo Rastrelli (1700-1771) pasūtīja grāfs Ernsts Johans Bīrons (1630 - 1772), vēlākais Kurzemes hercogs (no 1737. gada). Ēkas celtniecība uzsākta 1736. gadā. Pils interjeru apdare uzticēta tēlniekam no Berlīnes Johanam Mihaelam Grafam. Astoņu telpu griestu plafonus līdz 1767. gadam uzgleznoja itāļu gleznotāji no Pēterburgas Frančesko Martīni un Karlo Cuki. Viņu otai pieder arī lielās galerijas un hercoga kabineta sienu gleznojumi. 1767. gadā pils iekšējā izbūve pabeigta. 1795. gadā muiža nodota grāfam Valerjanam Zubovam, kura laikā atjaunojās muižas saimnieciskā dzīve. Izcilais baroka piemineklis cieta 1812. gada kara laikā, 1916. gadā, bet vissmagāk 1919. gadā, kad to izdemolēja Bermonta Avalova kareivji. 1971. gadā dibināts Rundāles pils muzejs, izstrādāta mērķtiecīga pils restaurācijas programma. 1981. gadā apmeklētājiem atvērtas pirmās restaurētās telpas, bet visa pils ansambļa restaurācija pabeigta 2014. gadā. Kā būtiska ansambļa sastāvdaļa ir rekonstruēts regulārais franču tipa parks.

Rundāles pils atjaunošana ir viens no spilgtākajiem, veiksmīgākajiem un konsekventākajiem ilgtermiņa zinātniskās restaurācijas piemēriem Eiropā. Kā lielākais un greznākais muižas ansamblis ne tikai Latvijā, bet plašākā reģionā, Rundāles pils ir bijusi izaicinājums kultūras mantojuma saglabāšanas idejas attīstībai. Skaidra koncepcija un vīzija procesa sākumā, centieni restaurācijā sasniegt augstāko kvalitāti, neskrīti līdzīgi modeļi, bet ar stabilu, nemainīgu un konsekventu pieeju pilnībā respektēt unikālu baroka laika vērtību, ir devusi izcilus panākumus. Rundāles pils atjaunošanā nekas nav nejaušs, viss ir pārdomāts, atbilstoši laika garam ir uzburta laikmeta noskaņa, sajūtu pasaule. Restaurācija izceļ sajūsmas un apbrīnas vērtu – skaistumu, harmoniju, piepilda ar vērtību kopuma radītu noskaņu, demonstrējot materiālā un nemateriālā mantojuma vērtību vienotību. Piecdesmit gadu ar entuziasmu piepildīts komandas darbs, kurā vadošā loma pieder izcilai personībai – Imantam Lancmanim, pēc būtības ir radījis augstāko restaurācijas skolu un standartus kultūras vērtību atjaunošanas kvalitātei.

(J. Dambis)

(J. Dambis)

RESTORATION OF THE RUNDĀLE PALACE

Address: Pilsrundāle, Rundāle Parish, Rundāle Administrative District

Owner: State Real Estate agency of the Ministry of Finance
Restorers: The Cultural Monument Restoration and Design Office, the
Scientific Restoration Board (until 1992), IU Rokajs, SIA Intarsija, and
the IU Koks A.S.

Financing: EUR 8,424,495.00 (national budget financing, a contribution
from the Boriss and Ināra Teterevs Fund, a donation from Boriss
Teterevs, funding from the European Regional Development Fund,
Monument Research and Rescue Programme)

Years: 1974-2015

The Rundāle Palace is the largest and most ornate estate ensemble in Latvia, and it houses many outstanding artistic and cultural values. Duke Ernst Johann Biron (1630-1772), who became the duke of Courland in 1737, commissioned the design from the royal court architect in Russia, Francesco Bartolomeo Rastrelli (1700-1771). Construction began in 1736, and interior design was entitled to a Berlin-based sculptor, Johann Michael Graf. The ceilings of eight rooms were painted by Italian painters from St Petersburg, Francesco Martini and Carlo Zucchi, with their work being completed by 1767. They also painted the walls of the large gallery and the duke's office. Interior work was completed in 1767. The estate was transferred to the ownership of Duke Valerian Zubov in 1795, and economic life was restored at that time. The outstanding Baroque monument suffered much damage during the war of 1812, in 1916 and, most seriously in 1919, when it was demolished by the soldiers of Bermont-Avalov. The Rundāle Palace Museum was established in 1971, and a targeted programme of restoration was launched. The first restored rooms were opened to the public in 1981, and the restoration of the entire ensemble was completed in 2014. A reconstructed French-type park is an essential component of the ensemble.

Restoration of the Rundāle Palace was one of the most vivid, successful and consistent long-term scholarly restoration examples in Europe. As the largest and most ornate ensemble of its type not just in Latvia, but also in a broader region, the palace has been a challenge for the development of the concept of preservation of cultural heritage. A clear concept and vision at the start of the process, efforts to achieve the highest level of quality in the restoration without chasing fads, and a stable, unchanging and consistent approach toward the values of the unique Baroque era ensured outstanding achievements. The restoration was no accident, everything was carefully considered, and the mood and world of emotions of the era were conjured up in accordance with the spirit of the age. The restoration emphasises beauty and harmony that are worthy of joy and admiration, filling the castle with a mood that relates to a set of values and demonstrating the unity of tangible and intangible heritage values. The team has worked with much enthusiasm for 50 years, and the leading role has always been performed by an outstanding individual – Imants Lancmanis, who essentially created a high-level restoration school and a set of standards to ensure quality in the restoration of cultural values.

Foto: J. Dambis

(J. Dambis)

VALDEKAS PILS ATJAUNOŠANA

Adrese: Jelgava, Rīgas iela 22

Īpašnieks: Latvijas Lauksaimniecības universitāte

Interjera apdares arhitektoniski mākslinieciskā inventarizācija: SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, projektētājs SIA "Tursons", praktisko restaurācijas darbu veicēji PS "Consortium RTS", SIA "Acanthus"

Informācija par finansējumu: 1 086 494,63 EUR (Eiropas Reģionālās attīstības fonds, valsts budžeta dotācija, Latvijas Lauksaimniecības universitāte)

Restaurācijas gads: 2013.-2015.

Valdekas pils (vāciski *waldecke* – meža stūris) vēsturiski piederējusi baronu von der Recke dzimtai, kuras pēdējais pārvaldnieks bija Kristofs Karls Frīdrihs fon der Reke (1817-1902). Līdz 19. gs. 70. gadiem te atradās neliels medību nams meža nostūrī, kuru 19. gs 70. gados Kurzemes guberņas arhitekts Adolfs Vinbergs (1816-1895) ir pārbūvējis par kungu ēku neogotikas stilā.

Pils galvenās fasādes arhitektoniski kompozicionālā uzbūve ir vienkārša. Tās pamatā ir skaidri izteikta simetrija. Fasādi veido bagātīgs elementu kopums tās centrālajā daļā. Trīs logaiņu ass, akcentēts ieejas būvapsoms ar smailarkas formas durvju ailu, balkona zonu un trijstūra formas logu sandriki. Centrālās fasādes vertikālās ass nobeigumā ir izteikts kāpinājuma formas zelmis ar atdalošo dzegas līniju. Fasādes simetriju noslēdz galos izvietotie poligonālas formas torņi ar robotu augšmaļu. Torņu izteiksmi bagātina smailarkas logi un nelielas pusloku formas iedziļinājumi pirmā stāva līmenī, kur katrā no tiem paredzēts izvietot tēlniecības darbu vai ziedu vāzi. Pateicoties greznajai ēkas centrālajai daļai, tiek slāpēts smagnējais divslīpņu plakņu jumts.

Atjaunojot pili, vienā no tās telpām dienvidu daļā restaurēti griestu un sienu zīmējumi. Restaurācijas gaitā saglabātas vēsturiskās betona kāpnes ar margām, ieejas durvis un logu rāmji. Pirmā stāva pārseguma koka sijas un dēļu apšuvums attīrīts no kaļķa krāsām. Bēniņos ir atsegta jumta nesošā vēsturiskā koka konstrukcija.

Pils atjaunošanā ir saglabāts vēsturiskais telpu plānojums, to funkcionāli pielāgojot Latvijas Lauksaimniecības universitātes studentu studiju darbam, izveidojot auditorijas, zīmētavu, datortelpu, darba kabinetus pasniedzējiem un palīgtelpas.

Lai atgūtu vēsturisko plānojumu pirmajā stāvā un reizē nodrošinātu studiju darbu, ir izbūvētas stiklotas starpsienas, tā rodot plānojumā atsevišķas darba zonas, bet vides pieejamībai iebūvēts lifts.

(J. Zilgalvis)

RESTORATION AND RENOVATION OF THE VALDEKA CASTLE

Address: Rīgas Street 22, Jelgava

Owner: Latvian University of Agriculture

Interior design architectural and artistic inventory by SIA Arhitektoniskās izpētes grupa, designer SIA Tursons, practical restoration work by PS Consortium RTS, SIA Acanthus

Financing: EUR 1,086,494.63 (European Regional Development Fund, national budget subsidy, Latvian University of Agriculture)

Years: 2013-2015

The Valdeka Castle (from the German word *Waldecke* – the corner of a forest) was owned by the von der Recke dynasty, the last representative of which was Christoph Karl Friedrich von der Recke (1817-1902). Until the 1870s, there was a small hunting lodge at the side of the forest here, and during the 1870s, architect Adolf Winberg (1816-1895) rebuilt it into a Neo-Gothic mansion.

The architectural composition of the main façade of the castle is simple and based on clearly expressed symmetry. There is a wealth of windows in the central part of the façade, with three window openings, an entrance with an elegant arch above it, a balcony, four pilasters with rustication on the first floor, and triangular window crown mouldings. The vertical axis of the central façade has a distinct pediment with a separating ledge line. The symmetry of the façade is completed with polygon-form towers at its ends. The towers feature elegant arched windows and small semi-curved forms at the 1st floor level, each of which is meant to hold a sculpture or a vase for flowers. The elegant central part of the building means that there is less attention to the weighty roof.

Restoration of the castle involved the restoration of wall and ceiling paintings in one of the rooms in the Southern part of the building. A historical concrete stairwell with railings was preserved, as were the entrance door and the window frames of the structure. The first floor wooden beams and boards were cleansed of lime paints. An historical load-bearing timber structure was found in the attic of the castle. The historical layout of the building was preserved, adapting it to the needs of the Latvian University of Agriculture, with auditoriums, a drafting room, a computer room, offices for faculty members and ancillary rooms. Glass internal walls on the first floor create separate working zones for students and faculty members, and a lift has been installed to improve the building's accessibility.

(J. Zilgalvis)

Foto: no VKPAI arhīva

